

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Tomáš Bryscejn

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Hip hopová identita – Jičínsko

Tomáš Bryscejn

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš Bryscejn**
Osobní číslo: **H10135**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Hip hopová identita - Jičínsko**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Zásady pro vypracování:

V bakalářské práci se zaměřím na městskou subkulturu Hip Hop, pokusím se vymezit identitu členů této subkultury. Výzkum bych rád prováděl zejména metodou zúčastněného pozorování a pomocí polo-strukturovaného rozhovoru. V rámci svého výzkumu navštívím hudební festival Hip Hop Camp.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Tomáš Souček, Karel Veselý a Vladimír 518: Kmeny - Současné městské subkultury, BIGGBOSS, 2011, ISBN: 978-80-903973-2-3

Josef Smolík: Subkultury mládeže, Grada, 2010, ISBN: 978-80-247-2907-7

Karel Veselý: Hudba ohně, BIGGBOSS, 2010, ISBN: 978-80-903973-1-6

Emmett George Price: Hip hop culture, ABC-CLIO, 2006, ISBN: 978-18-510986-7-5

Richard Hebdige: Subkultura a styl, Volvox Globator, 2012

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2013**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na mou práci vztahují práva a povinnosti vyplývající se zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon a zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25.6.2013

Tomáš Bryscejn

Poděkování:

Na prvním místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce PhDr. Tomáši Boukalovi, Ph.D. za jeho cenné rady, trpělivost a odborné vedení. Díky jeho pomoci jsem byl schopen sepsat svojí bakalářskou práci. Velké poděkování patří zejména mojí rodině, která byla pro mě velkou podporou nejen během psaní mé práce, ale v průběhu celého studia. Dále bych rád poděkoval všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a potřebné informace k sepsání mé bakalářské práce. A poslední díky patří mým přátelům, kteří mě podporovali a věřili mi při psaní mé závěrečné práce. Jmenovitě se jedná kolegy Jana Mertlíka a Veroniku Metelkovou.

ANOTACE:

Bakalářská práce se zabývá subkulturou hip hop. V práci se zaměřuji na nejpočetnější skupinu této subkultury, nazývanou „hopeři.“ Pokusím se objasnit co slovo „hoper“ znamená, a jaký na to mají pohled samotní členové subkultury. Nadále se zajímám, jakým způsobem je konstruována jejich identita, kým nebo čím je ovlivňována.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Identita, subkultura, hip hop

TITLE:

Hip hop identity - Jičín region

ANNOTATION:

This bachelor thesis deals with the subculture of hip hop. In this work I focus on the largest group of the subculture, called "hopeři." Try to explain what the word "hoper" means, and what they have to view themselves members of the subculture. It continued to be interested in how their identity is constructed, who or what is affected.

KEY WORDS:

Identity, subculture, hip hop

Obsah

Úvod.....	8
1 Metodologie výzkumu	10
2 Identita	17
2.1 Identifikace.....	18
2.2 Anomálie.....	19
2.3 Sociální a osobní identita	20
3 (Sub)Kultura.....	22
3.1 Kultura	22
3.1.1 Vědecké teorie kultury	22
3.1.2 Vlastnosti kultury	23
3.2 Subkultura	24
3.2.1 Typologie subkultur	24
3.2.2 Subkultura mládeže.....	25
3.2.3 Znaký subkultury	26
4 Hip hop.....	27
4.1 Historie v USA.....	27
4.2 Hip hop v ČR	28
4.3 Elementy	30
4.3.1 Breakdance.....	30
4.3.2 Graffiti.....	30
4.3.3 Rap	31
4.3.4 DJing	32
4.3.4 Beat-Box	33
5 Hip hopová identita.....	34
5.1 Hip hop pohledem respondentů	34
5.2 Hip hop a životní styl	35
5.3 Kdo je „hip hoper“?	38
5.4 Konstrukce identity člena subkultury hip hop.....	42
5.4.1 Převzaté prvky.....	43
5.4.2 Umělci jako tvůrci hip hopové identity.....	46
Závěr	49
Použité zdroje.....	51

Úvod

Jak již název napovídá, bakalářská práce se zabývá subkulturou hip hop se zaměřením na identitu její členů, tzv. „hip hoperů“. Pokud se budeme bavit o hip hopu na našem území, tak je důležité zmínit, že se jedná o kontext, který byl vyňat ze svého prostředí a přenesen do jiného prostředí. Což může mít za následek rozdíly mezi americkým a naším hip hopem.

Hip hop je u nás poměrně novým fenoménem, který se objevuje v devadesátých letech dvacátého století. Hip hop v sobě zahrnuje různé složky umění. Vedle rapu, nejznámější hudební složky, která často zastihuje ostatní, se jedná o breakdance, graffiti, DJing a beatbox. Na rozdíl od jiných druhů umění, hip hop vznikl „mezi baráky“, a abychom se mohli věnovat jedné, z výše uvedených složek umění, nepotřebujeme žádné speciální nástroje.

Na první pohled poznáme nejčastěji člena hip hopové subkultury podle velkých kalhot s níže položeným rozkrokem, s větší mikinou a s kšiltovkou s rovným kšiltem. Členové subkultury hip hop jsou často označováni jako „hip hopeři.“ Důležitým prvkem charakteristiky hip hopu, i jiných městských subkultur, je svoboda a vzdor vůči majoritní společnosti.

Tím, jak se hip hop stával více a více populární, začala si ho všímat média a textilní průmysl, který hip hop využil k zvýšení svých zisků. Samotní členové hip hopu jsou bráni jako lidé, kteří se oblékají odlišným způsobem a mají specifické rysy ve svém chování.

Bakalářská práce byla postavena na získaných znalostech z literatury a na výpovědích respondentů. Uvedl jsem několik sociálně vědních teorií, které dále rozpracovávám za pomoci výpovědí od respondentů. Práci jsem rozdělil na tři části. Na metodologickou část, kde jsem přiblížil cíl výzkumu, s užitými metodami výzkumu a terén výzkumu. Dále jsem v metodologické části uvedl výzkumné otázky, na které jsem se snažil během výzkumu najít odpovědi. Druhá část práce bude spíše teoretická. Pomocí získaných poznatků jsem se pokusil uvést základní informace o identitě a subkultuře. Znalosti byly následně aplikovány na výzkum. A poslední část práce se bude zabývat samotnou subkulturou hip hop a hip hopovou identitou. Zde jsem přiblížil historii hip hopu, jak v USA, tak v Čechách, uvádím jednotlivé elementy a zodpovídám výzkumné otázky.

Uvedené téma jsem si vybral z několika důvodů. Jedná se o subkulturu, ke které mám ze všech ostatních subkultur nejbližší. Vstup do terénu i získávání potřebných dat jsem měl usnadněn, jelikož se mezi samotnými členy subkultury hip hop pohybují delší dobu. Další podnět pro výběr tohoto tématu byl rychlý nárůst popularity a zavedení pojmu „hip hoper“, se

kterým ve své práci budu často pracovat. Pokusím se zde podat co nejobektivnější pohled na hip hop subkulturu a potvrdit, nebo vyvrátit určitá tvrzení, která jsou spojená s touto subkulturou.

1 Metodologie výzkumu

V metodologické části přibližuji, za jakým účelem práce vznikla, jaké metodologické postupy byly použité a jakým způsobem probíhal terénní výzkum. Dále popisuji jakým způsobem a za jakých okolností byli vybráni respondenti pro výzkum. Nakonec představím etiku výzkumu a zdroje, které byly použity pro bakalářskou práci.

Cíl výzkumu

Cílem práce je získat, co nejvíce informací, jakým způsobem je konstruována identita členů subkultury hip hop. Ve své bakalářské práci se zabývám identitou tzv. „hip hoperů“, zkr. „hoperů“¹. Přiblížím jejich životní styl s jednotlivými prvky, které jsou s danou subkulturou spojené.

Metody výzkumu

Pro svůj výzkum jsem si vybral kvalitativní výzkumné metody, především zúčastněné pozorování a polo-strukturovaný a nestrukturovaný rozhovor. Zúčastněné pozorování jsem si vybral z důvodu, že se mezi členy hip hopové subkultury pohybují několik let a hlavně proto, že se jedná o jeden z nejlepších způsobů, jak se něco dozvědět o dané skupině.

Nestrukturované rozhovory nemají předepsanou linii otázek, tudíž jsou vhodnou volbou pro počáteční kontakt a navázání vztahu mezi výzkumníkem a respondentem. Jiný druh rozhovoru by ani nebyl možný. Bylo třeba získat určitou důvěru respondentů, kteří později souhlasili s kladením otázek na dané téma. Další příležitostí, kdy byl použit nestrukturovaný rozhovor, bylo při oslovení respondenta v restauračním zařízení nebo v klubu. Jednalo se o neplánované rozhovory, které trvaly pět až patnáct minut. Dotazovaný měl možnost se „vypovídat“ o problematice hip hopu, nebyl nijak směřován k určitému tématu.

Polo-strukturované rozhovory byly předem naplánované, představovaly částečně řízené rozhovory. Respondenti odpovídali na předem připravené otázky, které byly před jednotlivými rozhovory připraveny. Výhodou polo-strukturovaného rozhovoru byla možnost změny znění otázky na základě znalostí a porozumění respondenta. Při rozhovorech byla rovněž možnost klást doplňující otázky, které ověřovaly výpovědi respondentů. Rozhodujícím faktorem pro volbu polo-strukturovaných rozhovorů byl i fakt, že respondentům mohla být

---

¹ Slovo „hip hoper“/ „hoper“ slouží jako označení pro člověka, který patří nebo by mohl patřit do hip hopové subkultury. Většinová společnost toto označení používá k zařazení člověka do nějaké skupiny (především podle stylu oblékání)

otázka v případě nepochopení vysvětlena. Výpovědi respondentů byly nahrávány na diktafon nebo byly udělány poznámky do výzkumného deníku po skončení rozhovoru. Délka polostrukturovaných rozhovorů trvala přibližně dvacet až třicet minut.

Terénní výzkum

Terénní výzkum probíhal mezi členy subkultury na Jičínsku. Důvodem výběru této lokality byl jednodušší vstup do terénu. Na Jičínsku žijí už několik let a mezi členy hip hopové subkultury se pohybují delší dobu.

Výzkum byl proveden od června roku 2012 do února roku 2013. První vstup do terénu byl proveden v červenci roku 2012, kdy byli kontaktováni první dva z respondentů. Na základě dohody mi doporučili další možné respondenty pro moji práci. Výzkum byl rozdělen do tří částí: studium literatury, terénní výzkum a zpracování dat.

Během svého výzkumu jsem narazil na dva zásadní problémy. První problém, který nastal už před výzkumem, byl vhodný výběr respondentů. Dnes, kdy je hip hopová móda populární, je těžké vymezit hranice subkultury na základě stylu oblékání. Pro vyřešení problému jsem oslovil klíčové respondenty, kteří mi na základě svých zkušeností a svého názoru pomohli s výběrem dalších respondentů. Především se jednalo o přátele respondentů, o kterých mohli říct, že jsou členy dané subkultury. Další respondenti, kteří byli osloveni pro můj výzkum, jsou tzv. artist², umělci z hip hopové subkultury. Důvodem, proč jsem k výpovědím „hoperů“ přidal výpovědi umělců bylo, že i tito jedinci začínali jako „hopeři“ a nyní mají vlastní pohled na tuto problematiku. Druhý problém byl v získání potřebných dat o hip hopové identitě. Respondenti mi často poskytli data o samotné subkultuře. S tímto problémem jsem se potýkal přibližně dva týdny, než jsem přišel na vhodné otázky, než jsem se dokázal „prokousat“ skrz množství dat k identitě. Spíš se jednalo o chybu na mé straně, než o chybu na straně samotných respondentů. Problém jsem vyřešil, lepším pokládání otázek. Otázky byly pokládány tak, abych co nejlépe získal odpovědi na otázky: „Kdo je hoper?“ a „Co obnáší být hoperem?“

Po získání potřebných informací následovalo ověřování dat. Data byla porovnávána s informacemi získanými četbou literatury nebo s výpovědí dalšího respondenta. V případě, ověření výpovědi u respondenta, byl respondent znova kontaktován a ohledně daného problému mu byla znovu položena otázka.

---

² Artist – slovíčko v překladu znamená umělec; v hip hopové subkultuře jsou za umělce považováni ti, kteří se věnují jednomu z elementů (breakdance, grafiti, DJing, rap)

Výzkumné otázky

Pro svůj výzkum jsem si zvolil čtyři výzkumné otázky, na které jsem chtěl najít odpověď během výzkumu. Otázky byly voleny tak, aby mi pomohly přiblížit hip hopovou subkulturu a vyřešit otázku hip hopové identity.

Jako svojí první výzkumnou otázku jsem si vybral **Koho lze považovat za člena hip hopové subkultury?**“, respektive „Kdo je hip hoper?“ Pomocí této otázky jsem hledal hranice hip hopové subkultury. Koho a co lze považovat za součást této subkultury, a naopak koho a co nelze považovat za součást subkultury. Tato otázka byla pro moji práci klíčovou, zjištění odpovědi mi pomohlo zjistit, kdo je „hoper“. S pomocí další otázky jsem hledal význam slova hip hop. **„Co znamená pro respondenty slovo hip hop?“** Jako každé jiné slovo i toto nese nějaký svůj význam. A právě význam slova hip hop je součástí identity dotazovaného. A jako poslední otázku jsem si zvolil **„Jakým způsobem je konstruována identita členů subkultury hip hop?“** Tato otázka mi pomohla zjistit, kdo nebo co má největší vliv na konstrukci identity členů subkultury hip hop.

Souhrn výzkumných otázek:

1. Koho lze považovat za člena hip hopové subkultury?
2. Co znamená pro respondenty slovo „hip hop“?
3. Jakým způsobem je konstruována identita členů subkultury hip hop?

Respondenti

Celkem jsem oslovil pro svoji práci deset respondentů, kteří mi poskytli rozhovor. Vedle „hoperů“ mi rozhovor poskytli i tzv. artists hip hopové subkultury. Respondenti v mé práci budou uváděni pomocí římských číslic (Respondent I, Respondent II atd).

Respondent I

→ muž; 21 let; SŠ; „hoper“

Respondent II

→ muž, 21 let, OU, „hoper“

Respondent III

→ muž, 24 let, SŠ, rapper

Respondent IV

→ muž, 22 let, SŠ, B-boy

Respondent V

→ muž, 22 let, OU, „hoper“

Respondent VI

→ muž, 21 let, SŠ, raper

Respondent VII

→ muž, 21 let, OU, „hoper“

Respondent VIII

→ muž, 22 let, SŠ, „hoper“

Respondent IX

→ muž, 23 let, „hoper“

Respondent X

→ muž, 22 let, „hoper“

Etika výzkumu

Všichni respondenti byli seznámeni s výzkumem (za jakým účelem probíhá) a byla jim slíbena anonymita. Některé rozhovory s respondenty byly nahrávány, pokud však respondent nesouhlasil, tak rozhovor nahrán nebyl a po skončení rozhovoru byly udělány poznámky do výzkumného deníku.

Použité zdroje

Studium zdrojů zabralo nejdelší část mého výzkumu. Věnoval jsem se mu před i během výzkumu. Jednalo se o literaturu, odborné články, informace získané z internetu, které se musely před použitím ověřit a dokumenty. Nastudování teoretických znalostí je nutné před vstupem do terénu, aby výzkumník získal potřebné informace o daném tématu.

Hip hop

Najít kvalitní literaturu o českém hip hopu není snadné. Tématu hip hop se spíš věnují vysokoškolští studenti ve svých bakalářských a diplomových pracích. I přesto vyšlo v českém prostředí několik málo knih. Za jednu z nejdůležitějších publikací, která se zabývá tématem hip hop, je od nezávislého hudebního publicisty Karla Veselého. Jeho kniha *Hudba ohně: Radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále* je ucelený přehled o dějinách tzv. černošské hudby. Autor rozebírá historii různých černošských žánrů jako je dubstep, house a hip hop. Lze říci, že autor popisuje hip hop od svého „narození“ až po současnost. Popisuje, za jakých okolností vznikl, jeho vzestup i jeho vstup do komerční vrstvy. Další publikací je

Kmeny: Současné městské subkultury. Na knize se opět podílel Karel Veselý spolu s Vladimírem 518 a přes dalších pětadvacet autorů. Kniha je především o vizuálním stylu českých subkultur. Jako velkou nevýhodu bych uvedl rozsáhlost knihy. Při zmapování nespočtu subkultur a doplnění o jejich fotky nezbylo dostatek prostoru na popis daných subkultur. Avšak jednotlivé kapitoly jsou obohaceny o rozhovory s členy dané subkultury. Kapitola o hip hopu, kterou psal Vladimír 518, poskytuje základní informace o českém hip hopu a jsou přidány rozhovory s českými rapery, kteří odpovídají na otázky týkající se českého hip hopu. Publikace od Martina Fiedlera *Hip Hop Forever*. Autor shrnuje základní údaje o hip hopu. Jaké byly a jsou trendy, vznik a vývoj hip hopové subkultury, vývoj rapu. Autor popisuje jednotlivé elementy. Jako nevýhodu dané publikace lze uvést, že se jedná o „brožurku.“ Kniha *Black Noise: Rap Music and Black Culture in Contemporary America* od Tricia Rose. Autorka uvádí důležité mezníky spojené s historií hip hopu v USA. Dále se samotná autorka zabývá především hudebním elementem rap. Jaký má vliv na mládež v New Yorku. Dalším důležitým zdrojem budou články a internetové příspěvky od Dr. Toby Jenkins. Především se bude jednat o její článek s názvem *A Beautiful Mind: Black Male Intellectual Identity and Hip-Hop Culture*. Autorka píše, že identitu hip hopu vytvářejí samotní artists subkultury. Samotní artists musí být opěvováni a milováni, aby poté opětovali svojí lásku dané komunitě. Dále píše, že někteří artists už svojí identitu mají zkaženou, mají jednosměrnou hudbu i text a to se poté odráží na samotné subkultuře.

Další zdroje, které mi pomohly přiblížit českou hip hopovou subkulturu, budou vizuální. Od režiséra Pavla Abraháma film *Česká RAPublika*, který vznikl jako projekt několika českých raperů. Snaha o přiblížení hip hopu širší veřejnosti, ve filmu se také snaží vysvětlit co je hip hop, přibližují historii, a jak se hip hop projevuje dnes. Další vizuálním zdrojem je oldschool dokument z produkce České televize *Back in da days*. V dokumentu vystupují přední rapeři české scény, když začínali s rapem. Pomocí dokumentu se může porovnat hip hop na začátku 90. let a dnes.

Vedle výše uvedených zdrojů byly k mé bakalářské práci použity některé vysokoškolské práce. Většina prací se zabývá některým z elementů (především rap). Byly použity převážně k získání inspirace (pomohly mi najít kvalitní literaturu, která se zabývá danou problematikou).

Subkultura

Dříve, než jsem se zabýval samotnou subkulturou, bylo potřeba nahlédnout do problematiky samotného pojmu kultura. K získání potřebných informací o kultuře byla

především použita kniha od Hany Horákové *Kultura jako všelék*, kde samotná autorka uvádí různé koncepty a funkce kultury. Vedle této publikace, bylo čerpáno od Richarda Hebdige, Marty Kolářové.

Pro získání potřebných teorií o pojmu subkultura byla použita publikace od Josefa Smolíka *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. Toto dílo můžeme pokládat za povinnou literaturu, pokud se rozhodneme zabývat problematikou subkultur. Kniha nám poskytuje základní informace o subkulturách. Vymezuje pojmy spojené s danou problematikou - mládež, kultura, subkultura, scéna, životní styl, hnutí. Autor se zabývá typologií, angažovaností jedince v subkultuře. Své poznatky poté aplikuje na vybrané subkultury. Další českou literaturou je *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v České republice*. Jak už název napovídá, tak se kniha bude zabývat vybranými subkulturami v českém prostředí (punk, freetekno, hip hop, skinheads). Kniha se, vedle popisu subkultur, zabývá teoretickým zakotvením pojmu subkultura. Uvádí různé definice od různých autorů. To nám dává možnost porovnat jednotlivé definice od autorů, kteří byli ovlivněni odlišnými vědami, a tím se liší i jejich pohled na problematiku subkultur. Na rozdíl od knihy *Subkultury mládeže*, kniha nepopisuje ostatní důležité pojmy, které jsou spojené s problematikou subkultur. Poslední publikací, která byla použita pro získání teoretických znalostí v rámci problematiky subkultur, je *Subkultura a styl* od Richarda Dicka. Autor patří mezi přední kritiky a teoretiky v rámci subkultur. Jeho kniha je užitečnou „příručkou“ pro studium problematiky subkultur. Rozebírá proces vývoje a vzrůstu, díky kterému se subkultury stávají nedílnou součástí dominantní mainstreamové kultury. Dále popisuje procesy, za kterých se běžné předměty stávají „stylem“ subkultur. Stejně jako ostatní autoři i Hebdige si vybral určité subkultury, na kterých dokazuje své teorie.

Identita

Dalším důležitým pojmem v mé práci je identita. K získání potřebných informací byla použita primárně kniha od norského antropologa T. H. Eriksona *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Pomocí knihy byly získány základní poznatky o identitě – identifikace, rozdělení na „my a oni.“ Ostatní knižní literatura byla spíše zaměřena na sociální a osobní identitu. Kniha *Stigma* od E. Goffmana, kde autor uvádí, že stigma je pouze socializační prvek, kdy jedinec přebírá určité názory na různé druhy stigmat. Dále uvádí, že každý člověk má nějaké stigma, ať vnitřní nebo vnější. V tomto objasnění byla kniha velmi přínosná ohledně hip hopové identity, kdy si členové subkultury sami vybírají společenské stigma a přijímají ho, aby se odlišili od společnosti. Další významnou publikací je *Sociální*

konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění od Petera Bergera a Thomase Luckmanna. Lze říci, že autoři odmítají kolektivní identitu a přiklání se k teorii, pohlíží na identitu, jako na produkt společnosti se specifickou kulturou. Oproti tomu francouzský filozof Paul Riceoure ve svém díle *Křehká identita* říká, že k vymezení vlastní identity je zapotřebí existence subjektu ONI. Každá identita se vymezuje vůči jiné, která tu naši ohrožuje.

Vedle literárních zdrojů byly použity i zdroje internetové. Byly použité poznatky z internetového blogu Daniela D. Novotného z TF JČU v Českých Budějovicích, který na svém blogu věnoval identitě několik článků. Dále byl použit článek od Martina Palečka z Univerzity Hradec Králové. Článek *Identita – podivný pojem* je volně stažitelný z webu antropologie na Západočeské univerzitě v Plzni.

2 Identita

Velice důležitou roli ve zkoumání subkultur hraje pojem identita. Koncept ve společenských vědách, který je těžko definovatelný. S pojmem identita se v dnešním světě často setkáváme v médiích (kriminální identita), na internetu (sociální identita), v online/web hrách (herní identita). Tyto identity nám vypovídají něco o mém „já“, říkají, kdo jsem. Tímto se dostáváme k obecné definici identity – totožnost, sebeuvědomění. Jan Jandourek ve svém Sociologickém slovníku identitu definuje jako „*hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity. (Jakým člověkem jsem a čím se liším od druhých). Zahrnuje i hodnoty, kterým jedinec věří a na nichž zakládá smysl svého života („světonázor“, osobní ideologie).*“³

Američtí antropologové Rogers Brubaker a Frederick Cooper analyzovali různá užívání výrazu identita, přičemž došli k závěru, že se užívá zhruba v pěti základních významech:

- Základ sociálně-politického jednání: v další konkretizaci je tento základ-jednání chápán jako:
  - (a) vedený nějakým sebe-pojetím (*self-understanding*) či sebe-zájmem (*self-interest*)
  - (b) svébytný (*particular*) či obecný (*universal*)
  - (c) daný sociálním umístěním (*social location*); tím míní někteří teoretikové kategorizaci podle rasy, etnicity, národnosti, genderu, sexuální orientace, atd., jiní příslušnost k socioekonomické třídě
- Stejnost členů nějaké skupiny: objektivní či subjektivní (cítěná, zakoušená, vnímaná) stejnost mezi lidmi nějaké rasy, etnika, národnosti, atd.
- Fundamentální jádro: hluboký a trvalý princip, z něhož vyrůstá individuální či kolektivní sebe-pojetí
- (Reálný) produkt sociálně-politického jednání: výsledek nějakého individuálního či skupinového jednání; tento výsledek pak může sloužit jako základ k dalšímu jednání
- (Prchlivý) produkt jazykového diskurzu: nestálé, mnohotvárné, prchavé, fragmentované a kolísající moderní a postmoderní „já“ (self)⁴

---

³ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*, 2007, Portál, Str. 104

⁴ Novotný, D. D., Identita v antropologii (kritický pohled). Poznámky pod čarou [online]. 2010 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://poznamkypodcarou.blogspot.cz/2010/08/identita-v-antropologii-kriticky-pohled.html>

Dále Brubakera a Coopera vymezili dvojí základní pojetí identity – esencionalistické a konstruktivistické. Za čtyři základní body esencionalistické teorie autoři uvádí:

1. Každý člověk má anebo by měl mít svou identitu.
2. Každá skupina určitého typu (např. rasová, etnická, či národní) má anebo by měla mít svou identitu.
3. Lidé a skupiny mohou mít svou identitu, aniž o tom vědí; identita je něco, co objevujeme.
4. Osobní či skupinová identita nás jasně odlišuje od jiných osob či skupin.

V rámci konstruktivistického pojetí identity autoři pracují s myšlenkou, že svou identitu vytváří samotní lidé a skupiny.⁵

Identita není neměnný jev, ba naopak je dynamická. Může se měnit jak v čase, tak v sociálních situacích, do kterých se jedinec dostává. Identita může být obměňována nebo přebudována sociálními vztahy, které jedinec navázal.⁶ Ke změně identity může docházet ze dvou důvodů, buď ze střetu s jinou sociální skupinou, nebo ze změny prostředí. Změna identity ze střetu se skupinou může být pozitivní nebo negativní. Pozitivní změny identity zahrnují identifikaci s určitou skupinou nebo rolí, ke které jedinec nachází určité sympatie. K negativní změně dochází, pokud se jedinec distancuje od určité sociální skupiny nebo role. Druhý důvod změny identity je spojen s prostředím. Pokud jedinec mění prostředí, dochází k automatické změně identity.⁷

2.1 Identifikace

Každý člen skupiny, ať se jedná o sociální skupinu nebo etnikum, se s ní identifikuje za účelem, aby do ní co nejlépe zapadl. Nebo se může jednat o opak – tedy prostřednictvím rozdílů se vůči někomu vymezit. Erikson uvádí dva druhy identifikace – relační a situační. Jestliže identifikujeme sebe sama pouze ve vztahu k druhému logickým závěrem je, že naše identifikace je proměnlivá v závislosti na tom ke komu se vztahuje (vymezuje). K vymezení a upevnění naší identity nám napomáhá střet s někým druhým, na kterého může být nahlíženo, jako na hrozbu. „*Je skutečností, že druhý, protože je jiný, je vnímán jako nebezpečí*

---

⁵ *Tamtéž*

⁶ BERGER, Peter L a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, 1999, Centrum pro studium demokracie a kultury, Str. 170

⁷ Kulturní identita. CzechKid [online]. 2011 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/si1120.html>

pro vlastní identitu, ať už moji či naši.“⁸ Často bývá problematické určit jaký vztah, v dané sociální situaci, je považován za nejvhodnější. Autor uvádí příklad pedagoga antropologie, který má schůzku se ženou, Libanonkou, která píše práci o etnických konfliktech ve Východní Asii. Jejich vztah je primárně brán jako „učitel-studentka“, avšak nelze vyloučit, že by národnost studentky, pohlaví, zaměření, jejich vztah neovlivnilo. Zaměstnané ženy si často stěžují, že je s nimi častěji nakládáno jako se ženami a již mnohem méně jsou pak považovány za profesionální spolupracovnice, tedy že jejich genderová identita je brána předností.⁹ Na tomto příkladu lze ukázat, že vztah „učitel-studentka“ je brán spíše situačně a vztah k ženám u nás je spíše relační identifikace.

2.2 Anomálie

Ve společnostech existuje mnoho jedinců, které nemůžeme nikam zařadit, a nelze k nim připsat jednoznačnou identitu. Tito jedinci jsou označováni jako anomálie. Nejčastější anomálií je etnická. Například se může jednat o potomka pocházejícího ze soužití Čecha a Romky, Vietnamce a Češky nebo muslima a křesťana. T. H. Erikson používá pro tyto jedince označení „*jak-tak*“ a „*ani-ani*.“¹⁰ Jinak řečeno k jedinci nelze přiřadit identitu, ani jedné skupiny, kterých jsou součástí jejich rodiče.

Obyvatelstvo Trinidadu, které je převážně tvořeno dvěma velkými etnickými skupinami – Afričany a Indy. Tyto dvě skupiny mají vyhrazené hranice, co se týče tradic, rituálů, náboženství. Avšak i v této společnosti existují tzv. anomálie, které vznikly ze soužití lidí ze dvou rozdílných etnických skupin. Tyto děti nepatřily ani do jedné ze skupin, ale nacházely se mezi nimi, tudíž je nešlo označit ani za Afričany, a ani za Indy. Na Trinidadu se začalo používat označení *douglas*, které právě sloužilo k označení dětí z míšených párů.¹¹

Všechny systémy identity mají své anomálie (douglasy). Erikson se ve své práci zabývá pouze etnickými anomáliemi. Ovšem pokud se tzv. douglasy mohou objevit na úrovni etnické, tak nikde není vyloučeno, že mohou fungovat i na úrovni sociální. Jednotlivé společnosti poté hledají vhodná označení pro tyto anomálie. Nabízejí se zde dvě možnosti, buď přijmou označení po jednom ze svých rodičů (často se přebírá označení od rodiče, který má ve společnosti nižší sociální postavení), nebo pro jejich anomálii se vytvoří (nebo byl

---

⁸ RICOEUR, Paul. *Křehká identita: úcta k druhému a kulturní identita*, 2000, Mlýn, Str 29

⁹ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*, 2007, Triton, Str. 69

¹⁰ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*, 2007, Triton, Str. 78

¹¹ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*, 2007, Triton, Str. 76 - 79

vytvořen) nové označení.¹² Za vhodný příklad stačí uvést označení mulat, mestic a zambo. Tyto tři typy pojmenování se vyučují na druhém stupni ZŠ a slouží k usnadnění zařazení jednotlivých typů lidí do určité skupiny.

2.3 Sociální a osobní identita

Sociální identita, popřípadě identifikace, má tedy jinými slovy, co dočinění s tím, k jaké skupině jedinec náleží, „kým se považuje být.“ Každý jedinec je během svého života součástí několika skupin (rodina, pracovní skupina, etnikum, občan nějakého státu). V každé skupině má určitou roli. Od něho se očekává, že danou roli bude dodržovat, což formuje jeho sociální identitu. V případě, že jedinec nějakým způsobem nedodrží očekávání skupiny je jeho sociální identita narušena a zároveň se přeformovává.

Sociální identita funguje na úrovni skupiny. Identita jedince je tvořena skupinou, ve které se nachází. Peter. I. Berger a Thomas Luckmann ve své knize Sociální konstrukce reality pohlíží na identitu jako na produkt společnosti. „*Identita je jev, který je výslednicí dialektiky vztahu jedince a společnosti.*“¹³ Hlavní podoba identity se formuje během primární socializace jedince. Od té doby je udržována, obměňována, dokonce i přebudována sociálními vztahy. Tudíž můžeme říct, že se jedná o celoživotní proces probíhající v rámci dané skupiny (společnosti).¹⁴

Osobní identita funguje na úrovni jedince. Erving Goffman na téma osobní identity píše ve své knize Stigma. Autor uvádí dvě myšlenky, pomocí kterých se snaží vymezit pojem osobní identita. V první myšlence se jedná o tzv. „pozitivním znaménku“, které nám umožňuje odlišit jedince od ostatních. Například Tuaregové v západní Africe, jejichž muži nosí zakryté tváře a nechávají nezakryté pouze oči. Druhá myšlenka autora spočívá ve sběru zkušeností v našem životě, které formují naši identitu na základě, co jsme prožili.¹⁵ Tudíž můžeme říct, že „*pojem osobní identity se tedy opírá o předpoklad, že určitou osobu lze odlišit od všech ostatních a že kolem tohoto prostředku odlišení se může jako cukrová vata přichytit a omotat jedinečný souvislý záznam sociálních zkušeností, ze kterého se pak stane lepkavá substance, k níž mohou přilnout ještě další biografické fakty*“.¹⁶

---

¹² Tamtéž

¹³ BERGER, Peter a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, 1999, Centrum pro studium demokracie a kultury, Str. 171

¹⁴ BERGER, Peter L a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, 1999, Centrum pro studium demokracie a kultury, Str. 165 - 180

¹⁵ GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládání narušené identity*, 2003, SLON, Str. 70

¹⁶ GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládání narušené identity*, 2003, SLON, Str. 71

Shrnutí

Pokud bych se pokusil vymezit pojem identita, tak bych začal u narození jedince. V okamžiku narození získáváme identitu, která je ovlivněna místem narození a dobou, do které jsme se narodili. Jedinci se během primární a sekundární socializace učí duchovním a morálním zásadám skupiny (společnosti), které následně přebírají za svá. Zároveň jedinci prožijí různé zážitky v životě, jež se formují do zkušeností, které utváří identitu. Častokrát se zkušenosti a zásady mohou dostat do konfrontace, kdy jedinec musí zvolit, které dá přednost. Mnohdy sami jedinci se snaží přetvořit své vlastní identity, aby se vzepřeli duchovním a morálním zásadám, které jim byli vštěpovány.

3 (Sub)Kultura

Jedním z klíčových pojmů mé práce je subkultura. Dříve, než budu definovat pojem subkultura, je nutné přiblížit pojem kultura, ze kterého subkultura vychází.

3.1 Kultura

Různé vědecké disciplíny, i jejich jednotlivé podkategorie, definují pojem kultura různě. To je jeden z důvodů, proč dnes nemáme jednu ucelenou definici kultury. Jako další důvod lze uvést samotný rozsah kultury. Pro začátek jsem se rozhodl uvést dva různé pohledy na pojem kultura, které uvádí ve své knize Richard Hebdige. První pohled, který je bližší společnosti, je v podstatě klasický a konzervativní. Kultura je vnímána jako standard estetické výjimečnosti, tzn., že představuje to nejlepší, co bylo ve světě vymyšleno a řečeno. Utvořila se při hodnocení „klasických“ estetických forem (divadlo, opera, balet, dramatu, literatura, výtvarné umění). Druhým pohledem, který vychází z antropologie, nás autor odkazuje na R. Williamsa, který kulturu definoval jako určitý způsob života, který vyjadřoval určité významy a hodnoty nejen pomocí umění a učení, ale i institucemi a běžným chováním. Analýza kultury v tomto významu představuje objasnění významů a hodnot implicitně a explicitně obsažených v daném způsobu života, v dané kultuře.¹⁷

3.1.1 Vědecké teorie kultury

Vědeckých teorií na problematiku kultur najdeme nespočet. Každá teorie je ovlivněna pohledem jejího autora. Lze říci, že každá teorie má své klady, ale i zápory. Žádná není správná, ale také není špatná.

Bronislaw Malinowski se věnoval studiu institucí a jejich vzájemným vztahům v kultuře. Všímá si fungování a účelu jednotlivých institucí a zvyklostí. „*Každá instituce má tzv. chartu, jíž je míněna myšlenka instituce, uznáný účel skupiny, která je udržována jejími členy a vymezená společností.*“¹⁸ Každá kultura má své instituce, které plní ve společnosti nějakou funkci. Klíčem k porozumění cizím kulturám vede přes dané instituce. V každé kultuře je univerzální institucionální struktura (rodina, věková skupina, organizace). Malinowski tvrdil, že žádný kulturní prvek – zvyk či ideu, nelze přímo definovat, aniž by nebyl umístěn do instituce.

Americký antropolog Clyde Cluckhohn tvrdí, že během výzkumů antropolog zaznamenává různé způsoby chování, které pozoruje. Poté na základě získaných dat se vytvářejí konstrukce (modely), jež nazýváme kulturou. Jinak řečeno je každá kultura

¹⁷ HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*, 2012, Dauphin, Str. 30

¹⁸ HORÁKOVÁ, Hana. *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*, 2012, SLON, Str. 128

vytvářena nebo přetvářena jejími členy. „Kultura jako deskriptivní pojem je v podstatě nashromážděný inventář lidské kreativity. Patří do něho nejen knihy, obrazy, budovy, atd., ale i znalosti, jak se přizpůsobit prostředí, tj. jazyk, zvyky, systémy, etikety, etika, náboženství a morálka.“¹⁹

Kulturu vytvářejí její členové skrze způsob chování, myšlení. Je vytvářena pomocí lidských výtvorů, technologie atd., které ovlivňují všechny od narození. Jedná se o tzv. „sociální dědičnost“.²⁰

3.1.2 Vlastnosti kultury

Kultura není geneticky dědičná složka, ale každý se jí učí od malička. Naše naučené poznatky skrze kulturu nás poté ovlivňují celý život. S nadsázkou můžeme říci, že kultura nás polidšťuje, vychovává nás, učí nás poznávat jednotlivé věci, zvířata, rostliny.

Jak je uvedeno výše, my se s kulturou nerodíme, ale učíme se jí během našeho života. Způsob „zaučování se kultuře“ může probíhat formální nebo neformální cestou. Neformální cesta je záležitostí, kdy jedinec naslouchá radám, názorům, postojům. Dále napodobuje různé situace, osvojuje si různé společenské role. Formální cesta probíhá skrze jednotlivé instituce ve společnosti, především vzdělávací. Sociologie tento proces „učení“ nazývá socializací, antropologie má vlastní označení – akulturace. Vedle těchto dvou způsobů mají na jedince obrovský vliv rodina, škola a vrstevníci. Další vlastností kultur je jejich symbolický systém. Pomocí těchto systémů si lidé předávají informace, normy. Symboly mohou být verbální a neverbální, nejznámějším systémem je jazyk. Lidé pojmenovávají předměty, zvířata, situace. Každá tato entita má svůj vlastní význam, který se poté předává z generací.

Kultura je dynamická a adaptivní. Kultura je pravidelně stavěna před mnohé problémy. V první řadě, pokud se střetne s jinou kulturou, nebo s nějakým celosvětovým kulturním trendem.

Ovšem do jaké míry místní kultura převezme části cizí kultury, záleží na samotných lidech, do jaké míry přijmou danou část (trend) za svůj a tím se stane součástí jejich kultury. Další změnu může vyvolat adaptace na prostředí, kdy místní kulturu může postihnout přírodní katastrofa.²¹

Problematika samotného pojmu kultura je mnohem složitější na pochopení. Tímto tématem bychom se mohli zabývat více do hloubky, avšak cílem této práce není zabývat se kulturou obecně. Důležitými poznatky o kultuře jsou, že samotná kultura nás do jisté míry

¹⁹ HORÁKOVÁ, Hana. *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*, 2012, SLON, Str. 121

²⁰ HORÁKOVÁ, Hana. *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*, 2012, SLON, Str. 119 - 135

²¹ HORÁKOVÁ, Hana. *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*, 2012, SLON, Str. 86 - 94

omezuje, stáváme se jejími vězni, a zároveň jsme to, „my“ (samotní členové kultury), kteří ji vytváříme, přetváříme atd. „Kultura na jedné straně umožňuje a zprostředkovává, na druhé straně omezuje. Lidé nejsou pouhými pasivními příjemci, naopak se aktivně účastní produkce a reprodukce kulturních jevů.“²²

3.2 Subkultura

Subkultura je v rámci většinové kultury vnímána jako kultura dílčí. Předpona „sub“ naznačuje svébytnost a odlišnost od dominantní (hegemonní, mainstreamové, majoritní) společnosti. Subkultury nevznikají pouze v izolovaných a odvrácených částech společnosti. Míra odlišnosti subkultury od majoritní kultury je pohyblivá, může se minimálně odlišovat nebo může být zcela v opozici proti celé kultuře, potom mluvíme o tzv. kontrakultuře).²³

Nalézt vhodnou definici, která by vystihla úplnou podstatu subkultury, je obtížné. Existuje nespočet definic na pojem subkultura a o žádné z nich nemůže říct, že je správná nebo špatná. Jedna definice definuje subkulturu jako volbu životního stylu. „Podle Irwina naplňuje subkultura „sociální svět, sdílenou perspektivu“ těch, kteří žijí podobným způsobem života.“ Jiní považovaly subkultury jako skupiny mimo společnost a souvisí s hodnotovým řádem a sociální stratifikací společnosti (třídní, etnická).²⁴ Jan Jandourek ve svém Sociologickém slovníku uvádí, že subkultura je „kultura dílčí skupiny, která se více či méně odlišuje od převládající, většinové a „oficiální“ kultury. Příslušníci skupiny se mohou od většiny odlišovat sociálním postavením, věkem, povoláním nebo regionem.“²⁵ Williams říká, že pro subkultury je charakteristický jejich styl (slang, hudba, oblečení, tanec, gesta apod.), kterému členové subkultury přiřkládají určitý význam, a zároveň pomáhá vymezit hranice vůči jiným subkulturám.²⁶ Josef Smolík ve své knize vymezuje dva základní typy definic subkultury, substanční a funkcionální. Definice substanční se pokouší vystihnout podstatu subkultury a definice funkcionální vystihuje funkce, které subkultura plní.²⁷

3.2.1 Typologie subkultur

Subkultury můžeme dělit na základě věku, povolání, náboženství, etnika, sociální pozice atd. Josef Smolík ve své knize uvádí jedno možné dělení subkultur podle Clowarda a Ohlina:

---

²² HORÁKOVÁ, Hana. *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*, 2012, SLON, Str. 90

²³ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, 2010, Grada, Str. 30

²⁴ KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*, 2011, Sociologické nakladatelství, Str. 16

²⁵ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*, 2007, Portál, Str. 243

²⁶ KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*, 2011, SLON, Str. 16

²⁷ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, 2010, Grada, Str. 30

Kriminální - aktivita orientovaná k ekonomickému zisku

Konfliktní - aktivita násilná a agresivní

Únikové - retroaktivní, zejména narkomanie a alkoholismus²⁸

Dělení subkultur podle Clowarda a Ohlina je jedno z možných. Možná by se dalo říci, že se jedná o nedostatečné. Další možné dělení subkultur na:

Subkultury sociální

Subkultury módní

Subkultury ostatní

Do sociálních subkultur můžeme zařadit bezdomovce, narkomany a prostitutky. Tento druh subkultur se vytváří až sekundárně projevem patologických jevů. Nejdříve jedince zasáhne problém: nemá, kde bydlet, nemá práci, nemá peníze na jídlo. Dostane se na ulici a teprve pak se stává součástí subkultury – automaticky po dosažení nějakého sociálního statusu.

Do módních subkultur patří hip hop, punk, skinheads a další. Jedná se o subkultury, které jsou oblíbené mezi mladou generací. Lidé se přidávají k různým subkulturám, protože touží se nějak odlišovat, identifikovat se skupinou své generace. Výběr subkultury je ovlivněn mnoha faktory. Nejčastěji přáteli. Důležitým faktorem je i hudba, neboť mnoho subkultur je úzce spjato s hudbou. Dále pak specifické zájmy a případně životní filosofie.

Do kategorie ostatní patří subkultury, které nesplňují požadavky prvních dvou skupin. Jedná se o náboženské, sportovní, umělecké aj.²⁹

3.2.2 Subkultura mládeže

Ve své práci se zabývám hip hopovou subkulturou, kterou lze zařadit do kategorie subkultur mládeže, jelikož její členové se nacházejí především ve věkovém rozhraní od 15 - 28 let.

Pokud se zaměříme na členění subkultur na základě věku, dostáváme se potom k pojmu subkultura mládeže. Jedná se o subkulturu, jejíž členové pocházejí z mládežnických vrstev, které mají společný problém, zájem, zvyk, čím se odlišují od ostatních sociálních skupin. Jan Jandourek subkulturu mládeže definuje jako „*kultura a prvky sdružování, které vycházejí z životního stylu mládeže a kterými se mládež odlišuje od světa dospělých. Protože fáze mládí*

---

²⁸ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, 2010, Grada, Str. 34

²⁹ ERDINGER, Michael. Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR [online]. 2001 [cit. 2013-05-15]. Dostupný z: <http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocianku=2006011515>

nemá v moderní společnosti přesně vymezené hranice, najdeme mnoho prvků s. m. i u starších lidí. Spíše než jedna s.m. jich existuje velké množství (např. beatnici, hippies, punkteři, skinheads apod.). Prvky s. m. může mládež vytvářet sama nebo se jich může časem zmocnit komerce (styl oblékání, kult hvězd, hudba). S. m. pomáhá zvládat přechod ze světa rodiny do širšího světa dospělých, protože jejich iniciace je jinak svěřena neosobním společenským institucím.³⁰ Jakub Smolík definuje subkultury mládeže jako typ subkultur, který je vázaný na určitý způsob chování mládeže. Různé subkultury mládeže mohou akceptovat či zavrhnout určité normy společnosti, jejich životní styl odráží podmínky života.³¹

3.2.3 Znaky subkultury

Subkultury jsou neformalizované uskupení lidí, kteří mají mezi sebou něco společného – problém, pohled na svět. Všechny subkultury mají společné určité body.

1. Nositelé subkultury jsou menší, víceméně přesně vymezené skupiny, které jsou součástí vyššího celku – obecné kultury
2. Subkultura má stejné složky jako kultura obecná – složky materiální, duchovní, normativní.
3. Subkultura se odlišuje od majoritní kultury – image, slang atd.
4. Subkultura musí být relativně stálá v čase.
5. Subkultura není vázána na určité místo, je všude rozšířená se stejnými znaky.³²

---

³⁰ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Str. 243

³¹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Str. 35

³² ERDINGER, Michael. Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR [online]. 2001 [cit. 2013-05-15]. Dostupný z: <http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocclanku=2006011515>

4 Hip hop

Nejdříve je nutné blíže specifikovat, co si pod pojmem hip hop lze představit. Když se řekne hip hop, tak se většině lidí představí, buď „parta teenagerů, kteří nosí nadměrnou velikost oblečení, na hlavě mají kšiltovku s rovným kšiltem a poflakují se po sídlišti“, nebo si pod pojmem hip hop představí hudební styl. Obě tyto představy jsou pravdivé, avšak neúplné. Hip hop je subkultura, která zahrnuje čtyři základní elementy – breakdance (taneční projev), graffiti (výtvarný projev), rap (ústní hudební projev) a DJing (hudební projev)³³. Dnes se v některých publikacích můžeme setkat s pátým elementem - beatbox (hudební projev, který je vytvářen ústy). Pokud se podíváme na jednotlivé elementy, zjistíme, že hip hop obsahuje základní umělecké prvky.

O hip hopu lze říci, že se jedná o „umění ulice“, pokud se rozhodnete věnovat nějakému z výše uvedených elementů (vyjma DJingu) nepotřebuje žádná speciální zařízení nebo nástroje.

4.1 Historie v USA

Hip hopová kultura se začala formovat během 70. let 20. století v USA v černošských ghettech, především v New Yorku bychom našli kořeny této kultury. Převážně se jednalo o spojení jamajských, amerických a latinsko-amerických vlivů. O hip hopu můžeme říct, že stejně jako jazz, je čistě americký, avšak díky své popularitě se rozšířil do celého světa. Příčinou vzniku hip hopu byla především sociální nespravedlnost spojená s rasismem.³⁴

Za „praotce“ hip hopu je považován Clive Campbell alias DJ Kool Herc, který se zasloužil o jeho rozšíření. Jak popularita hip hopu začala vzrůstat, tak začínali na její scéně přibývat noví DJové a rapeři. Tito začínající umělci začali formovat mladou subkulturu a jejím členům, kterých stále přibývalo, předávali své postoje a názory. Postupem času se k DJům začali přidávat MC³⁵ umělci a utvářeli se první hudební skupiny v této subkultuře. Za jednu z průlomových skupin se pokládá sestava DJ GrandMaster Flash and Furious Five.³⁶ Jejich hudba, i jejich styl oblékání se výrazně lišil od současného hip hopu.

V 80. letech se o hip hop začaly zajímat komerční firmy, které se pomocí jednotlivých interpretů snažily zviditelnit. V tento okamžik vstupuje do života mladé subkultury hip-hop komerce, která ji ovlivní. Textilní průmysl začali s propagací jednotlivých kolekcí, skrze

---

³³ FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*, 2003, Hanex, Str. 11

³⁴ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*, 2012, BiggBoss, Str. 250 - 289

³⁵ Zkratka k z angl. Master of Ceremonies, synonymum ke slovu raper

³⁶ Hip hop se na svém počátku od současnosti lišil v hudbě i ve stylu oblékání. Pro bližší představení dodávám ukázkou z živého vystoupení skupiny DJ GrandMaster Flash and Furious Five z roku 1983. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=BN9-K0aZXRg>

samotné rapery, které byly vyráběny přímo pro členy hip hopové subkultury. Toto rozhodnutí ovlivnilo image hip hopu do takové míry, jakou můžeme vidět dnes.³⁷

Hip hop lze pokládat za globální jev. Žádná jiná subkultura se během několika let nedokázala rozšířit téměř do celého světa. Pokud budeme mluvit o hip hopu v různých částech země, tak musíme počítat s tím, že se jednotlivé odnože hip hopu se budou do jisté míry lišit sami od sebe.

4.2 Hip hop v ČR

První zmínky o hip hopu na našem území můžeme datovat do 80. let 20. století. Jednalo se především o rapovou skupinu Manželé, kteří v roce 1984 vydali své první rapové album *Kamufláž*, na němž nejznámější skladba nese název *Jižák*, který v roce 1994 znovu naropovala skupina PSH.³⁸ Za další stopu hip hopu v totalitním režimu můžeme pokládat televizní vystoupení Jiřího Korna z roku 1985, kde předvádí další z elementů – breakdance.³⁹

Hip hop začal naplno proudit do Česka po pádu totalitního režimu. Pronikl především po stránce výtvarné, kdy mladí lidé začali po revoluci jezdit do Berlína, který patřil mezi jedno z nejvíce pomalovaných měst, zde spatřili fenomén zvaný graffiti. Avšak ani ostatní elementy nezůstaly pozadu. Největší úspěch zažil především rap. První rapové skupiny začaly vznikat okolo roku 1993 (WWW, Peneři Strýčka Homeboye). Největší komerční úspěch zažila skupina Chaozz v letech 1996-2002, která vydala celkem čtyři alba. Dalšími významnými interprety hip hopové subkultury v Čechách byl DJ Smogg a romský raper Gipsy, kteří v roce 2000 založili skupinu Syndrom Snopp, jejichž tvorba se zabývala tématem drog, boje proti fašismu a rasismu atd. Dnes již skupina nefunguje, namísto ní založil Gipsy skupinu Gipsy.cz, která propojuje rap s tradiční romskou hudbou. Dnes se čeští rapeři sdružují do tzv. labelů⁴⁰ (od anglického slovíčka label – označení, štítek) pod kterými vydávají svá alba. Mezi nejznámější české labely patří Bigg Boss, Hypno 808, Ty Nikdy.

K rozšíření hip hopové subkultury v Čechách došlo za pomoci mladých lidí, kteří v roce 2001 založili hip hopový časopis Bbarák. Od roku 2002 Bbarák pořádá hip hopový festival Hip

---

³⁷ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*, 2012, BiggBoss, Str. 69 – 101

³⁸ KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*, 2011, SLON, Str. 130

³⁹ Záznam televizního vystoupení Jiřího Korna se skupinou z roku 1985. V záznamu můžeme shlédnout prvky breakdancu. Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?v=PvRSbnefk_I

⁴⁰ Label – jedná se o hudební vydavatelství, které povětšinou sdružuje více interpretů. Interpreti pod svým labellem vydávají svá alba, spolupracují s ostatními členy, vytváří své vlastní oblečení

Hop Camp, který patří mezi největší hip hopové festivaly ve střední Evropě.⁴¹ Můžeme říct, že Hip Hop Camp je „Mekku“ pro českou hip hopovou subkulturu.

Hip hop v České republice, na rozdíl od Spojených států, „vyrůstal“ v klidném prostředí. Český hip hop není poznamenán diskriminací, násilím, městskými válkami. V dokumentu Back in da days jeden z dotazovaných říká: „*Nikdo nemá tak velký problémy a není tak drsný typ, aby dělal nějaký hip hop. Hip hop v Čechách žádné není jako.*“⁴² Převážná část respondentů se k otázce ohledně českého hip hop vyjádřilo poněkud pesimisticky. Dalo by se říct, že český hip-hop je imitací.

Respondent X: „*Českej hip hop je úplně něco jiného, než co jsme zvyklí vidat v televizi, ty vole. Jako jestli chceš mluvit o subkultuře hip hop tady u nás a v USA, tak to je úplně něco jiného, ty vole. Už jenom to, že tady ty elementy nejsou tak propojený, tudíž nemůžou tvořit tu subkulturu. A je to jako mnohem víc. Jako v Česku hip-hop je, ty vole, ale připadá mi to jako náhražka něčeho.*

Respondent VIII: „*V Česku nebyly žádné válečné gangy, žádné velké sociální problémy, žádná diskriminace. Hip hop v Česku neměl pevné stavební kameny, proto tu máme to co teď. Rapeři, kteří rapují o hovnech a hloupé posluchače, kterým to stačí.*“ (Res 8)

Hip hopová subkultura prošla od devadesátých let neuvěřitelnou evolucí, kdy samotná hip hopová muzika se začala mísit s jinými hudebními trendy za účelem úspěšného prodeje svých singlů.⁴³ Další důvod může být, právě díky své komerci, že hip hop se stal velmi oblíbeným módním stylem mezi mladými lidmi. Kvůli těmto příčinám hip hopová subkultura, nejen v Česku, strádá. Vladimír 518 říká, že „*hip hop se stal obětí únosu a následného znásilnění.*“

⁴⁴ K samotnému „zneužívání“ pojmu hip hop se negativně vyjádřili i samotní respondenti, kteří jsou povětšinou se situací znepokojeni. Za důvod uvádějí, že lidé přestali „naslouchat“ hudbě a začali si všimnout komerčních trendů.

---

⁴¹ KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Str. 2011, SLON, 123 - 157

⁴² Dokument České Televize o hip hopu z roku 99/200, ve kterém představili postupně mnohé legendy Českého a Slovenského hip-hopu - Orion, W518, Trosky, Coltcha a další. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=O5N4aadBRAI>

⁴³ Anglické slovíčko singl v překladu do češtiny znamená píseň. Poslední dobou se slovíčko singl používá pro označení jednotlivých písní různých interpretů

⁴⁴ Vladimír518. *Kmeny: [současné městské subkultury]*, 2012, BiggBoss, Str. 324

Respondent VIII: „*Hip hop tady prožívá krizi, majk do ruku si už bere každé dítě, což na jednu stranu může být dobré, ale ne pokud rapují o tom, že nedostali od rodičů kapesné. Tím se ale zase dostáváme prostě k té historii, že tady hip hop měl jiné podmínky. Hip hopem se dneska označuje strašně široká skupina lidí. Z té skupiny vždy si ale lidi vždycky zapamatujou ty největší paka, kteří potom dělají to špatné slovo celé té skupině. Hip hop v Čechách ztratil svoje koule.*“

4.3 Elementy

Hip hop obsahuje čtyři základní složky⁴⁵ (elementy), kterými je tvořen. Jedná se o breakdance, graffiti, rap a DJing. V některých publikacích, i od některých respondentů jsem se setkal i s pátým elementem – beatboxem.

Můžeme říci, že DJing, rap a beatbox (pokud budeme s beatboxem pracovat jako s elementem hip hopu) představuje hudební složky. Breakdance reprezentuje taneční a graffiti zase uměleckou složku.

Hip hopové umění, na rozdíl od jiných subkultur, lze vytvářet, aniž by účastník něco potřeboval. Lze říci, že se jedná o pospojování různých „pouličních umění“ pod jednu hlavičku. Jinak řečeno, hip hop je tvořen elementy, které se dají vytvářet „mezi baráky“, aniž bychom potřebovali nějaké prostředky k vytváření daného umění.

4.3.1 Breakdance

Breakdance je taneční složka hiphopu, která používá jako médium pohyby těla. Stejně jako ostatní elementy hip hopu, tak i breakdance má své kořeny v New Yorku ve čtvrti Bronx.

Breakdance je fyzicky velmi náročný tanec, k jehož pochopení a zvládnutí je potřeba ovládat vlastní rovnováhu a mít dostatek flexibility. Všechny pohyby jsou založeny na přesouvání váhy těla z jedné strany na druhou. I mezi jednotlivými B-boys se vyvíjely jednotlivé techniky, jak vylepšovat umění breakdancu. Nejznámějšími technikami jsou backspin, windmill a headspin.

B-boys a B-girls vytvářeli jednotlivé crew. Tyto skupiny poté mezi sebou soutěžili, kteří dokážou lépe zatančit na vybraný beat.⁴⁶

4.3.2 Graffiti

Graffiti představují výtvarnou složku hip hopu. Pro writera je typické používání spreje nebo fixy za účelem vytvoření vizuálního díla na veřejném místě.

---

⁴⁵S myšlenkou čtyř elementů pracují i autoři, které uvádím ve své práci (M. Fiedler, Vladimír518). Samotní respondenti, kteří mi poskytli rozhovor, definoval hip hop, jako celek čtyř elementů.

⁴⁶ FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*, 2003, Hnaex Str. 14 – 50

Počátky graffiti umění se datují do 60. let 20. století. Avšak celková historie vizuálního umění, která byla vytvářena na určitém prostranství, spadá až do pravěku. Kdy naši předci vytvářeli jeskynní malby. Graffiti malby byly nalezeny ve starověkém Egyptě na monumentech, na zdech v italském městě Pompeje. Za kolébku novodobého graffiti můžeme považovat čtvrti Bronx a Brooklyn ve městě New York. Za nejznámějšího writera té doby můžeme považovat řeckého teenagera Demetriuse, který se nazýval TAKI 183. Pracoval jako poštovní doručovatel. Jelikož se stále pohyboval po městě, nechával po sobě na ulici, ve stanicích metra tzv. taggy.⁴⁷ Po čase se jednotliví writeři začali uskupovat do jednotlivých crew. Gangy začaly využívat graffiti k vyznačení svého území, jako varování pro člena cizího gangu.

Tvorba graffiti je ilegální, writeři svými malbami porušují zákon tím, že poškozují cizí majetek.⁴⁸

4.3.3 Rap

Rap je ústním hudebním projevem. Jedná se o rytmicky mluvené rýmy, poezii. Rapování může být doprovázeno za pomoci beatu (DJing,beatbox), ale není to pravidlem. Rap patří mezi nejpoblárnější element hip hopové subkultury.

Mladí Afro-američané používali rap jako prostředek, skrze, který mohou vyjádřit své názory, pocity, upozornit na nespravedlnost. Osoba, rapující do mikrofonu, se nazývá MC (Master of Ceremonies, dnes se také můžeme setkat s definicí Microphone Controller nebo Mci Checka). Uvést přesné datum, kdy se rap objevuje prvně, nelze. Ovšem existují zmínky, že DJ Kool Herc v 70. letech na svých DJ parties přidal do své muziku trochu rapu, spíše se jednalo o „hecování“ publika ve slabších částech skladby. První skupinu založil Herc spolu s Cokem La Rockem a Clarkem Kentem s názvem Hercloids. Dalším mezníkem rapu byla sestava Zulu Nation, kterou založil Afrika Bambaataa, jehož skupina se snažila dostat gangy od drog k tanci a rapu. Velký podíl na vývoji hip hopové muziky měl DJ Grandmaster Flash spolu s Furious Five, jejichž muzika dokázala oslovit tisíce lidí a nejen je. Od této doby byla nastartována komerční éra rapu.⁴⁹

Stejně jako jiné hudební žánry, tak i rap má několik poddruhů, které se od sebe liší textem, beatem anebo obojím. Vybral jsem čtyři nejznámější a nejběžnější poddruhy rapu,

---

⁴⁷ Writerův podpis, který je vytvořený jeho vlastním osobitým stylem. Pomocí taggu se writer prezentuje na různých veřejných místech. Cílem je popularizovat writerovo jméno pokud možno tak, aby bylo viditelné téměř všude. Writerovo jméno je nejčastěji tvořeno ze dvou částí (již dnes tomu není pravidlem) – přezdívka a číslo čtvrti (domu) odkud writer pochází.

⁴⁸ FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*, 2003, Hanex, Str. 14 – 50

⁴⁹ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*, 2012, BiggBoss Str. 159 - 229

kteře můžeme nalézt i v našem českém prostředí. Jedná o alternative rap, crossover rap, gangsta rap a underground rap. Alternative rap nemá jasně stanovené hranice a jeho představitele nelze zařadit do určitého hudebního žánru. Často se připojí různé prvky z jiných hudebních žánrů – ze soulu, Reale, jazzu, metalu. Crossover rap bývá více popově zaměřený a je méně konfliktní. Je vytvořen tak, aby zaujal, co nejširší publikum. Interpreti tohoto žánru často samplují oblíbené rockové/popové sklady. Běžně se v jednotlivých singlech po boku rapperů objevují nerapující umělci. Dalším poddruhem je gangsta rap, který se vymezuje ostrými až agresivními texty. Samotní artists rapují o drsných zkušenostech, které zažili ve městech. Často samotní představitelé tohoto podruhu vybízejí k násilí. Vedle drsných textů má i drsný, až hororový beat. Poslední poddruhem rapu, který hodlám zmínit, je underground rap. Undergroundoví rapperi se snaží zachovat si svoji nezávislost a snaží se zůstat stranou mainstreamu. Tudiž je většina z nich známa jenom na lokální úrovni.⁵⁰

Další prvek, který patří k rapu je freestyle. Samotní aktéři se utkávají v tzv. freestyle battlu, kdy za pomoci své vlastní slovní zásoby a důvtipu snaží reagovat na text svého protivníka. Freestyle battly jsou o schopnosti improvizovat, často freestyleři rapují za doprovodu beatboxu nebo DJingu, někdy bývají freestale battly bez hudebního doprovodu.

4.3.4 DJing

DJing je chápán jako základní prostředek k vytvoření hip hopové hudby. DJ je přenesené slovo z hudebního stylu disco. Označovalo člověka, který pouští hudbu z desek. S příchodem hip hopu pojem DJing nabralo nového významu – muzikant, který pomocí desek a dvou, nebo více gramofonů, tvoří hudební projev za pomoci různých technik.

První DJs se objevují na Jamajce, kde používali tzv. basové přenosné zvukové systémy (aparatury). V 60. letech 20. století to byl jamajský DJ Kool Herc, který přinesl do nočního života města New York nový hudební styl. Na celém začátku byly dva gramofony, které DJ Kool Herc propojil s jednoduchým mixážním pultem. Poté „praotec“ hip hopu položil na oba gramofony stejnou desku, spustil svůj oblíbený break a na něj jednoduše napojil break z druhé desky, tak se zrodil break beat.

DJs poté zdokonalovali své umění DJingu a přidávali nové techniky. Scratching je jedna z technik DJs. První DJ, kterému se připisuje prvenství ve scratchingu byl DJ Theodore (celým jménem Grand Wizard Theodore). Technika spočívá v tom, že DJ prudce a rychle otáčí s přehrávanou deskou, a to v okamžiku, kdy je snímající jehla v některé z jejích rýh.

---

⁵⁰ FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*, 2003, Hanex, Str. 14 – 50

Dalšími technikami, které DJs používají, jsou cutting, punch phasing. Později se k Djs přidávají rapeři a vytvářejí tzv. crew.⁵¹

4.3.4 Beat-Box

Beat-boxové umění je často označováno buď jako pátý element hip-hopové subkultury, nebo je zaměňován za element DJingu. Beat-Box i DJing vytváří hudební doprovod pro rapové umělce, tudíž bychom je mohly brát jako jeden pilíř subkultury. Rozdíl mezi těmito dvěma hudebními styly je jednoznačný. Beat-Box je vytvářen pomocí lidských úst, na rozdíl od DJingu, který potřebuje k vytváření své hudby technickou podporu.⁵²

---

⁵¹ FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*, 2003, Hanex, Str. 14 – 50

⁵² *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Beatbox>

5 Hip hopová identita

Jak jsem uvedl výše, tak se ve své práci hodlám zabývat identitou členů hip-hopové subkultury. Slovem „členy“ mám na mysli tzv. „hip hoperý“ nebo „hoperý“, jak často bývají označováni většinovou společností. Pokusím se objasnit, co samotné slovo „hip hoper“ obnáší, jaký má význam pro samotné členy. Dále se zaměřím na prvky této subkultury a její životní styl.

5.1 Hip hop pohledem respondentů

Hip hop v České republice má jinou tvář, než hip hop za Atlantikem. Důležitými příčinami jsou především rozdílné podmínky, ve kterých se hip hop pohyboval. V USA si hip hop prošel různými etapami. Od pouličního umění až přes spojení s komercí a s gangy. I samotná úloha, kterou plní hip hop v zámoří je rozdílný, než v Česku. Američanka Toby S. Jenkins uvádí, že hip hop slouží mladým lidem, jako prostor, kde mohou rozvíjet své schopnosti. Zároveň je má chránit před útrapy novodobého světa, před drogami a záškoláctvím.⁵³ Ovšem pohled většinové společnosti je většinou odlišný. Hip hop je často spojen s pouličními gangy a násilím v USA. Jako českého „hopera“ si většinová společnost představuje člověka s rozkrokem u kolen a s kapucí na hlavě, který mává s rukou nad hlavou. Většinou je samotné slovo „hoper“ používáno s opovrhujícím podtextem.

Pokud by se použila metafora dospívání, tak bychom o americkém hip hopu mohli říci, že se z něho pomalu stává dospělý jedinec, který si za svého dospívání prošel několika etapami života. Oproti tomu český hip hop je malý záškolák, který ztrácí ponětí o tom, kdo je. Všichni respondenti se při mém výzkumu vyjádřili o hip hopu, jako o spojení čtyř elementů, o jedinečném pouličním umění a o způsobu jejich života.

Respondent IV: *„Pro mě už to je prostě, jako životní kultura, jo. To je jako, že už se toho nezbavím nikdy, že už prostě, jako že mě to zaujalo. Vem si jako, že bys třeba hrál fotbal. Ted' seš jakoby v nějakým týmu a oni na tebe prostě spoléhaj, že jo. Takže ti už prostě nezbyvá, než s nima bejt, protože tebe to baví jako ten sport a baví tě jako bejt v nějakým v tom kolektivu.“*

Další poznatek, který byl získán z výpovědi respondentů je, že respondenti vidí hip hop, jako nějaký způsob svobody.

---

⁵³ Jenkins, S. Toby. A Beautiful Mind: Black Male Intellectual Identity and Hip-Hop Culture, 2011- [cit. 2013-04-13]. Dostupné z : http://tobyjenkins.weebly.com/uploads/4/5/9/8/4598630/a_beautiful_mind_black_male_intellectual_identity_and_hip_hop_culture.pdf

Respondent: IV „*Hele takhle, přes třicet let tu byly nějaké normy podle kterých se lidi museli oblíkat. Teďka je tu ta možnost, že si sám mohu vybrat, co si na sebe vezmu. – Ale není to jen o oblečení. Sám si vybereš, jak budeš žít, co budeš dělat atd. Já v tom vidím tu možnost.*“

5.2 Hip hop a životní styl

Specifickou součástí subkultur je jejich životní styl. Každá subkultura se svým životním stylem se odlišuje od majoritní společnosti. Pomocí stylů jsme schopni rozlišit jednotlivé členy subkultur.

Jakub Smolík uvádí, že důležitým aspektem subkultur je jejich styl. Styl nám vypovídá něco o dané skupině, ale může být chápán i jako znak nebo symbol. Je to právě styl, který nám pomáhá vymezit hranice mezi jednotlivými subkulturami a majoritní společností. Uvádí tři základní prvky, ze kterých se styl skládá:

Image – vzhled

Vystupování – způsob chůze, tvořené výrazy ve tváři

Argot – speciální slovní zásoba⁵⁴

Jako první prvek autor uvádí image. Jako image může být chápán druh oblečení, účes, tetování, různé módní (symbolické) doplňky. Může sloužit jako jeden z prvních znaků, které nám pomáhají od sebe rozlišit členy jednotlivých subkultur. Image jednotlivých subkultur se povětšinou neshoduje se vkusem majoritní společnosti.

Dnes vyčlenit osobu, která patří a nepatří do subkultury hip-hop není lehké. Dřív se image hip hopu zakládala na volnějším oblečení. Ovšem dnes, kdy je hip-hop zkomercializován a módní firmy vyrábějí kolekce, které jsou přímo určeny pro subkulturu hip hop, ale kupují si ji i členové majority, je nsnadné určit, zda jde o člena subkultury či pouze o módního fanouška. To vše je spojené s popularizací hip hopu, která začala v polovině 80. let a dnes její popularita stále stoupá. Dnes můžeme na ulici potkat osobu, do které bychom řekli, že vyznává životní styl hip hopu, ale přitom se k němu nijak nehlásí a opačně.

Respondent II: „*Já nikoho na základě oblečení neodsuzuju. Ale pokud se někdo obléká pouze protože to je in, tak je to smutné. Nejsem pro toho člověka, ale hlavně pro ten hip-hop.*“

---

⁵⁴ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, 2010, Grada, Str. 36

Respondent V: *„Tak jako, lidi se oblíkají podle toho co je in, co je komerční. Ale pokud se někdo obleče jako hoper a hraje si na to a jde pak někam na diskotéku, aby tam sbalil nějak čubku, tak to je jak znásilnění. To je znásilnění toho stylu.“*

Druhým prvkem je vystupování. Jedná se o styl vystupování jednotlivých členů subkultur. Různé postoje, druh chůze, atd. Další z poznávacích znaků jednotlivých subkultur. Pomocí postojů a vystupování vyjadřují jednotliví členové své názory, pohledy na svět, které přebírají z prostředí svých subkultur.

Respondent I: *„Jako říct jako klasický postoj snad ani nejde. Ale jako třeba ruce křížem a k tomu se můžeš tvářit drsně. Nebo když někde sedíš, tak sedíš tak, že ti to je všechno jedno, že jsi v klidu.“*

Respondent III: *„Někdo se tváří drsně, někdo vražedně, ale především je důležité, aby z tebe, jak to říct, zářila ta pohoda, že ty to máš všechno v píči a jen tak něco tě nerozhodí.“*

S většinou forem image a vystupování se respondenti setkali od artists subkultury. Jaká gesta dělají ve svých klipech a na stage, jaké reprezentují oblečení. Dalším dirigentem těchto dvou prvků stylu bývají hip hopové prodejny.

Respondent II: *„Když vidím na nějakém rapperovi nějakou věc, tak si jí jdu koupit, většinou se stejně jedná o hadry, které můžeš koupit pouze na jejich stránkách. A to samí máš s gestama, přebíráš to většinou všechno od těch nad tebou.“*

Posledním prvkem, který autor Smolík uvádí je argot. Jedná se o jediný ze tří uvedených znaků, který nelze rozpoznat zrakem. Každá subkultura má svojí speciální mluvu. Slangu určité subkultury povětšinou rozumí pouze její členové. Především se jedná pouze o jednotlivá slovíčka, která jsou buď převzatá z cizího jazyka nebo archaismy nebo o vymyšlená slova.

Slang hip hové subkultury v Česku je ovlivněn jazykem země, ve které vznikl samotný hip hop a to angličtinou. Většina slovíček jsou převzatá a neupravují se. Ale i během výzkumu jsem se setkal s frází, která se přeložila z angličtiny do češtiny nebo se slovíčkem, které se počeštilo.

Slovník výrazů

K práci přikládám slovník výrazů, se kterými jsem se setkal mezi členy subkultury hip-hop nebo jsem je načel v literatuře a použil v práci.

Afro – druh účesu

Artist – slovíčko přejaté z angličtiny, v překladu znamená umělec; v hip hop subkultuře jsou za umělce považováni ti, kteří dělají rap, graffiti, DJing nebo breakdance

B-boy, B-girl – tanečník, člověk věnující se breakdancu

Battle – bitva; střet dvou osob, kteří mezi sebou soupeří v dané disciplíně

Beat – doprovodná hudba k rapu

Beat box – hudba vytvářená pomocí úst

Bejska – kšiltovka s rovným kšiltem, z angl. baseball cap

Bitch – prostitutka

Cash - peníze

Cap - kšiltovka

Crew – skupina; povětšinou se skládá z DJe a rapera(ů)

Čekovat – podívat se

Dej mi pět! – z anglického „Give me five!“; podat ruku, plácnout si

Fake – výmysl

FreeStyle – rapování bez hudby a připraveného textu

Flow – tok slov

Graffiti – umělecká složka hip-hopu

Homie - kamarád

Kids – děti; v urážlivém smyslu

Love – peníze, láska

Majk – z anglického Microphone; mikrofón

MC – zkr. Master of Ceremony; označení pro rapery

Raper – člověk dělající rap

Shit – sakra, zatraceně

Skill - zkušenost

Stage – pódium

Tag – osobitý podpis writera

Track – rapová skladba

Weed - marihuana

Writer - člověk vytvářející graffiti

5.3 Kdo je „hip hoper“?

Jako „hip hopera“ většinou označujeme člověka, který by mohl patřit do subkultury hip-hop. Povětšinou soudíme podle znaků v jeho imagei. Ovšem dnes, kdy je samotný hip-hop komerční, je těžké vymezit hranici mezi členem dané subkultury a pouze obdivovatelem dané módy.

Podle Androvičové se příznivci subkultur dělí do tří kategorií. Do první kategorie spadají ti členové, kteří se naprosto věnují dané subkultuře. Podílejí se na jejím vývoji. V hip-hopové subkultuře by do této kategorie řadili tzv. artists. Do druhé kategorie spadají členové, kteří se aktivně pohybují v subkultuře – tzn., že mají přehled o dění v subkultuře, dochází na jednotlivé akce, podporují své vybrané interprety. Do třetí kategorie spadá tzv. zájmová skupina. Jedná se o velké množství příznivců subkultury, kteří nemají větší zájem o proniknutí do dané subkultury, přijímají často pouze její styl.⁵⁵

Budeme-li vycházet z třídění podle Androvičové, potom nám nastává problém, kam zařadit členy hip-hop subkultury nazývané „hip hopeři“. Pokud bychom pracovali s myšlenkou, že „hip hoper“ by bylo synonymum ke slovnímu spojení „věrný fanoušek“, poté by byl zařazen do druhé kategorie. Tudíž by se jednalo o členy, kteří žijí danou subkulturou. Ale pokud vezmeme, že „hip hoper“ je pouze označení usnadňující většinové společnosti zařadit člověka do určité kategorie a k tomu přidáme, že samotní respondenti se tímto způsobem neoznačují, tak bychom ho zařadili do kategorie číslo tři. Tudíž by se jednalo o lidi, kteří pouze přebírají styl subkultury.

Respondent IX: *„Já se teda jako „hoper“ neoznačuju. Nic jako „hip hoper“, „hopík“ neřekne to podstatného. Je to pouze hloupé označení, které používají dementi.“*

Samotné slovo může fungovat jako nástroj k označení skupiny lidí, jejichž módní styl se na našem území začal objevovat až v polovině v devadesátých letech a od té doby jeho popularita začala stoupat. Tím, že se u nás samotný styl neobjevoval dřív (jako například punk, metal), tak obyvatelé potřebovali označení pro členy nové subkultury. Stejně jako u jiných subkultur, tak i u té hip-hopové, byl pro název jejich členů důležitý její samotný název. Tudíž se od kořenových slov hip hop, která slouží k označení celku, časem vyvinulo označení pro její členy – „hip hoper“. Lze říci, že se jedná o označení členů této subkultury pouze u nás, popřípadě na Slovensku. Důležitým faktem zůstává, že samotní respondenti se s označením „hopeři“ neztotožňují.

---

⁵⁵ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, 2010, Grada, Str. 41

Respondent V: „*Já se jako „hoper“ neoznačuju, ty vole. Jsem tak označovaněj lidmi a štve mě to. Jelikož za prvé je to českěj výmysl, kdy Češi mají potřebu škatulkovat lidi, které neví kam zařadit. A za druhé s tímhle slovem se většinou pojí úspěch. Lidi vidí nějakého kokota, co má stažený kalhoty a chová se jako debil, tak ho hnedka tak označí a potom jsem tak označovaněj i já, ty vole. Prostě demence.*“

Dokonce samotné pojmenování všech členů subkultury hip hop, pomocí slovíčka „hoper“ není přesné. Do označení „hip hoper“ nemůžeme začlenit samotné artists subkultury, jelikož oni sami mají pro sebe označení podle elementu, který vytvářejí (raper, writer, DJ, B-boy). Další předsudek české většinové společnosti o hip hopové subkultuře je spojen s vyobrazením amerických raperů. Jedná se především o spojení oblečení (zlaté řetězy, drahá auta) s drsným stylem kriminálního. V češtině pro to najedeme oslovení - gangster.

Respondent IV: „*Dnes se lidi oblíkaj každej jako jinak a víc se jako ten hip hop poslouchá a tak. Jako dřív to někteří jako i zavrhovali. Říkali, jo seš hoper, hraješ si na gangstera, přitom já jsem si na gangstera nehrál, mě to prostě bavilo poslouchat, koukat na to. - A dneska choděj po ulici s bejskou na hlavě. Jen proto, že to frčí.*“

Dalším předsudkem české většinové společnosti je milné přesvědčení, že „hip hoper“ a raper je stejná osoba. Pokud se někdo označuje jako raper (nebo je označován), tak se jedná o člověka, který vytváří hip hopovou muziku, zatímco „hip hoper“ je pouze posluchač.

Respondent III: „*Tak jako, jestli chceš spojovat hoper s rapperem, tak to je blbost. Rapper je člověk, který vytváří muziku. Jeho desky si většinou lidi pouštěj do sluchátek. Hoper je prostě jenom fanoušek, ten tu muziku poslouchá.*“

Pokud se vrátíme a zaměříme na samotné slovní spojení „hip hoper“ a pokusíme se k němu najít jeho americký protějšek, pomocí doslovného překladu, tak se nesetkáme se slovíčkem „hip hop man“ nebo „hip hop people“, ale spíš se slovíčkem „fan“ – fanoušek nebo „bro“ - bratr. Tento pohled zastávají i někteří čeští artists.

Respondent III: „*Řekněme, že je to fanoušek podporující svoje oblíbené kapely, kupuje jejich cds a oblečení, chodí na jejich koncerty a rozšiřuje jejich věc dál. Dřív bylo možné rozeznat*

hip hopového fanouška širokými baggy jeans, dlouhým trikem XXL, kšiltovkou a vytahanou mikinou. Dnes je to tak že fanouška v podstatě nerozeznáte od normálních lidí, vytahané oblečení už není znakem hip hopu, ba naopak velice často se můžeme setkat s výsměchem vůči takovým lidem z řad artist. “

Slovíčko „bro“ nebo „brother“ je spojeno s myšlenkou vytvoření fiktivní rodiny. Hip hop vznikl v černošských ghettech USA, kde si museli lidé sami pomáhat. Začalo se používat označení „bro“, které dokazovalo blízký vztah mezi členy komunity. Posléze se začalo označení používat v ganzích za účelem vytvoření rodiny, kterou její členové budou brát za svou jedinou. Dnes se samotné slovíčko „bro“/“brother“ používá v různých sférách. Například v americkém hudebním show byznysu se tak navzájem označují samotní interpreti, v reality show i běžné konverzaci. Vždy za účelem navázání blízkého vztahu. Během výzkumu jsem se s tímto označením setkal osobně mezi členy české subkultury, ovšem zde se nepoužívá anglické slovo, ale jeho překlad do češtiny – bratr. Samotní členové se povětšinou zdraví: „*Nazdar brácho!*“ nebo „*Čus brácho!*“ Vedle tohoto způsobu zdavení jsem se setkal též s označením „*kámo*“, které se stejně jako předchozí označení se snaží navázat bližší vztah mezi samotnými aktéry rozhovoru.

„Hoper“ jako anomálie

Jak je psáno v kapitole Identita, je případ, kdy nevíme, do jaké skupiny máme zařadit určitého jedince. Erikson ve své knize Antropologie multikulturních společností – rozumět identitě píše o etnické anomálii. Ovšem samotné označení „hoper“ by bylo možné označit za sociální anomálii. V devadesátých letech, kdy se na území Česka začal více protlačovat styl hip hopu (především styl oblečení), samotní obyvatelé netušili, jako označit členy hip hopu, kam je zařadit.

Respondent X: „*Hele.. Jdu po ulici maj mě za hopera, jdu do krámu maj mě za hopera, ve škole mě maj za hopera. Což voto, ale potom uviděj nějakého mamlase a jenom proto, že má bejsku a kalhoty dolu, tak je taky hoper. “*

Za totalitního režimu, kdy u nás byly určité normy, které se týkaly odívání, se po jeho pádu do naší republiky dostal styl, o kterém nikdo nevěděl, kam ho zařadit. Bylo to něco nového a lidé potřebovali „štitěk“, aby mohli označit nový styl mládeže.

Na začátku samotné existence subkultury hip hop v ČR označit člověka jako „hopera“ bylo snazší, než dnes. Někteří respondenti se vyjádřili ohledně užívání slova „hoper“, tím způsobem, že dnes se tak označuje „každý, kdo má bejsku, větší oblečení a chodí po ulici a poslouchá Rytmusovy pecky.“

Pohled respondentů na užívání slova „hoper“

Slova „hoper“ nebo „hip hop“ jsou velmi užívána lidmi naší společnosti, ovšem jak se k tomuto užívání staví samotní členové subkultury hip hop, samotní lidé, kteří jsou tímto slovem označováni.

Z dat, která byla shromážděna z výzkumu, lze usoudit, že samotní dotazovaní se se slovem neztotožňují, jelikož toto označení nepřišlo ze samotné subkultury, ale od lidí, kteří nejsou její součástí.

Respondent II: *„Já nejsem hoper. Tohle slovo používají jenom kok***. – Jako hlavně jde o to, že lidi to používají pro každého. Navíc jako to dneska to je spojený s debilitou a tak.“*

Jeden z důvodů, proč samotní členové subkultury nesouhlasí s užíváním tohoto způsobu označování, je, že se samotným slovem je pojena špatná pověst. Dalším důvodem, který vyplynul z výzkumu, je nesouhlas samotných členů, že je někdo „škatulkuje.“

Respondent IX: *„Nelíbí se mi, že musím někam patřit. Že musím být v nějaké skupině, já sice nosím tyhle hadry, poslouchám tu muziku, žiju tím, ale mimo to zajdu i na jiné koncerty. Mam rád Kabáty, Chinaski, ale to už se mě, vůbec nikdo nezptá. Prostě jsem hoper, že mam bejsku a tečka.“*

Respondenti za další problém, spojený s užíváním slova uvedli, že je těžké říct, kdo je a kdo není „hoper.“ Jak uvádím výše, tak vymezit hranice mezi členem subkultury a mezi člověkem, který přebírá pouze její styl, není lehké.

Respondent I: *„Jak chceš říct, kdo je a kdo není? To je skoro nemožné. Dneska si to tvl může každěj koupit u Větví. – Samozřejmě na ulici to nepoznáš. Ale pokud ptoom toho člověka potkáš v hospodě nebo někde, kde otevře hubu a když jako uslyšíš, že mele srač**, tak je to deme**, co si na něco hraje. A s tímhle volem mam bejt v jednom pytli?“*

Hranice

Vymezit hranice hip hopové komunity není, tak jednoduché, jako tomu bylo na jejím počátku. Za důvod lze uvést, již zmiňovanou, komerci. Její vliv v dané subkultuře je nesmírný. Lze říci, že hip hopová móda se stává určitou univerzálií ve stylu oblékání mladých lidí. Tento problém se neobjevuje pouze u hip hopové módy, ale i jednoho ze základních elementů (a i nejznámějšího) – rapu. Samotná rapová hudba se v posledních letech se „kříží“ s jinými hudebními styly hudby.

Jak už bylo naznačeno výše, tak prvky hip hopové módy najdeme dnes v každém druhém obchodu. Tento, možná marketingový tah, vytvořil nejasnou hranici hip hopové subkultury. Samotný styl oblékání je prvním znakem, který nám vypovídá něco o samotném člověku. Právě styly napomáhaly tvořit hranice mezi subkulturou a majoritní společností, ale i mezi samotnými subkulturami.

Respondent II: *„Tak jako když uvidím někoho, kdo tak se tak oblíká, tak samozřejmě bych ho pokládal za hopera. Ale jako pokud uvidíš někoho, kdo má bejsku a k tomu kožený kalhoty, tak si o něm asi nic moc nepomyslíš, že jo? A o tom to je jako, dodržet ty základní prvky hip hopu, což jsou větší oblečení, rozkrok u kolen.“*

Dnes, vedle samotných obchodů, prodávají oblečení i sami interpreti, popřípadě labely. Samotné druhy oblečení většinou na sobě nesou název labelu (interpreta). Z úhlu pohledu vydavatele se jedná o druh reklamy, avšak z pohledu kupujícího se jedná o způsob, jak může podpořit svého oblíbeného interpreta.

Respondent II: *„Já povětšinou nakupuju v hip hopových shopech anebo u jednotlivých labelů. Tím, že nakoupím u labelu, podporuju ty lidi, kteří dělaj tu muziku. A to se nejedná jenom o hadry, ale i o alba, vinyly⁵⁶ a další věci. Já mu dám prachy, čímž mu poděkuju a budu očekávat, že vydá další pecku, kterou si koupím.“*

5.4 Konstrukce identity člena subkultury hip hop

Jak už bylo uvedeno v kapitole identita, tak na konstrukci identity má velký vliv skupina, ve které se jedinec pohybuje. Pokud se budeme dál odvíjet od teorie Bergera a Luckmanna, tak se musíme zaměřit na danou skupinu a hledat určité mechanismy, které identitu „hoperů“ vytvářejí.

---

⁵⁶ Vinyl – gramofonová deska

Při zpracovávání dat z výzkumu jsem došel k závěru, že na vytváření identity „hoperů“ mají vliv dvě složky, které spolu zároveň souvisí. Za první složku se dají označit prvky hip hopové subkultury, které jsou „přeneseny“ z amerického hip hopu a aplikovány na naše prostředí. Problém, který je spojený s tímto „přenášením“, je že některé prvky se nedají aplikovat na naše prostředí⁵⁷ nebo jejich charakter byl přizpůsoben. Většina těchto prvků je přenášena díky americkým interpretům, kteří subkulturu reprezentují. S tímto souvisí i druhá složka – danou subkulturu tvoří samotní interpreti (v daném případě artists), kteří na základě získaných znalostí, vlastních názorů, životního stylu udávají směr subkultury.

Tyto dvě složky spolu souvisí z důvodu, že na počátku hip hopu v Čechách si někteří artists brali za vzor americké umělce. Jejich gesta, styl vystupování a další prvky se poté začaly aplikovat na samotnou českou hip hop subkulturu. Vedle toho i samotní artists začali ovlivňovat své posluchače vlastním stylem, mluvou, názory.

5.4.1 Převzaté prvky

Jedná se o prvky, které má český hip hop společné s americkým. Jde převážně o styl oblečení (poslední dobou i ten se pomalu odlišuje), užívání anglických slovíček a frází, marihuana, gesta.

Hip hop a styl oblečení

Dnes, když se řekne hip hopová móda, tak si každý představí kluka v tepláčkách s rozkrokem u kolen, s mikinou XXL a bejskou. Toto by šlo pokládat za univerzálii ohledně o hip hopového oblečení, která se ovšem poslední dobou mění.

Respondent VII: „*Tak hele, když jsi viděl video s téma n*****, jak tam jsou oblečení, tak si chtěl mít taky takové hadry, tak si potom šel a koupil sis to.*“

Z výpovědi *Respondenta VII* lze říci, že se ze začátku chtěli podobat hlavním představitelům hip hopu. Ovšem otázkou zůstává, proč si daný styl oblečení zanechali i nadále a prezentují tím, jak sebe, tak i celou subkulturu.

---

⁵⁷ Dokument České Televize o hip hopu z roku 99/200, ve kterém představili postupně mnohé legendy Českého a Slovenského hiphopu - Orion, W518, Trošky, Coltcha a další. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=O5N4aadBRAI>

Respondent I: „*No jako určitě první důvod je, že si chci nosit to, v čem se cítím dobře. A jako je v tom i taková tak svoboda, volnost. Hodně lidí na tebe jako kouká ze shora, když máš triko větší, než jsi ty, ale není o nic lepší, než ty, kor když má košili v kalhotách.*“

Z výpovědí respondentů lze na závěr uvést, že styl oblečení, který se oni rozhodli oblékat, vidí jako určitý způsob projevu svobody. Využívají možnost si vybrat, co si obléct, kam se zařadit a v co věřit.

Hip hop a drogy

Většina subkultur mládeže je do jisté míry spojena s drogami. A hip hopová subkultura není výjimkou.

Marihuana

Marihuana je považována za jeden z prvků hip hopu. Proč marihuana? Pokud si vezmeme nějaký text z tracku, tak v něm najdeme zmínku, jak se tam o marihuaně zmiňuje samotný interpret. Samotná látka je brána mezi interprety jako věc, která dodává inspiraci, a s její pomocí si posluchači mnohem více užijí koncerty.

Konopí je bráno jako jeden z prvků, který byl přenesen na naše území spolu s celou myšlenkou. Marihuana není brána povětšinou jako droga, ale součást hip hopu.

V rámci výzkumu jsem se zaměřil i na marihuanu, jako součást identity. Všichni z respondentů látku minimálně jednou užili. Dnes se jejich názory ohledně užívání látky liší, ale všichni se shodnou, že marihuana k hip hopu patří.

Respondent V: „*Jako marihuana a hip hop to prostě patří k sobě. To máš jako, že k Česku patří pivo. Nejde si to představit bez toho.*“

Respondent II: „*Já sice nehulim, ale je pravdou, že povětšinou, když jedeš na nějaký koncert, tak to tam jede, ale to se dá očekávat. – Tak tráva k tomu prostě patří. Je její součástí od začátku, co je to v Čechách.*“

Jiný z respondentů přiznává, že marihuana byla na počátku součástí hip hopu a hraje v ní určitou roli i dnes, ale vlivem globalizace se jedná spíše o celosvětový jev.

Respondent I: „*Tak jako tráva je dneska celosvětová, najdeš jí všude. Dneska hulí paknáč, metloš a jiní, takže nejde říct, že se jedná jedinečnost v hip hopu. Taky už stoprocentně neplatí co hoper to vyhulenec. Ale stále v ní (myšleno komunitě) převládají huliči.*“

Všichni respondenti věděli, že s hip hopem je marihuana spojena a že to je jeden z dalších převzatých prvků z amerického prostředí. Ovšem další dotaz na respondenty byl zaměřen, jakým způsobem se k této látce dostali. Výpověď níže uvedeného respondenta lze brát jako odpověď všech respondentů, jelikož všichni se shodli na té samé věci.

Respondent VIII: „*Tak jako to tě pohltí. Nejdřív tě osloví třeba muzika, poté se ti začne líbit, jak se oblíkaj rapeři a začneš to nosit, potom uvidíš, že jeden z nich hulí a rapuje o tom, tak to zkusíš taky. Ale to se netýká jenom trávy, týká se to i názorů a tak dál. Prostě tě to ovlivní ve všech stylech.*“

I na této výpovědi se opět potvrdilo tvrzení Američanky Toby S. Jenkins, která tvrdí, že subkulturu z velké části tvoří její aktéři, kteří udávají jejím posluchačům (fanouškům/členům) určitý směr.

Tvrdé drogy

Drogy typu pervitin, heroin a další samotnými respondenty nejsou pokládány za součást hip hopové subkultury, spíše naopak. Dotazování respondenti vyjadřovali odpor k užívání tohoto typu drog.

Respondent X: „*Marihuana je jedna věc, ale svinstvo jako je herák, perník a další srač** bych do toho nepletl. Samozřejmě je to od osoby k osobě, ale co já vím, tak spíš se to nepoužívá, než používá.*“

Hip hop a gesta

Gesta jsou jedním z prvků, které má každá subkultura svá a na základě různých gest se dá rozlišit i o jakou subkulturu se jedná. Mezi možná nejznámější hip hopové gesto patří zvednutá pravice nad hlavu, kterou se „mává“ nahoru a dolů do rytmu beatu. Tento druh gesta je většinou používán při koncertech raperů. Další gesto je symbol vítězství (angl. victory).

Jedná se o dva prsty (prostředníček a ukazováček) na ruce, které jsou do tvaru „V“⁵⁸. Další gesta, která jsou spojené s hip hopovou subkulturou jsou gesta, která se používají při setkání, či loučení. Jedná se o podání pravé ruky, která následně přejdou v pěst.

5.4.2 Umělci jako tvůrci hip hopové identity

Identita není stabilní jev, ba naopak. V každé skupině musí být někdo, kdo ji vytváří, předělává. Pokud se podíváme na subkulturu hip hop a pokusíme se určit, kdo je tvůrce identity „hoperů“, tak odpověď podle Toby S. Jenkins, je artists neboli umělci. Jenkins říká, že se jedná převážně o umělce, kteří tvoří hudbu – rapeři. Samotný rap povětšinou oslovuje mladé lidi, jako první. Jeho texty, které jsou často kritické, motivující atd.⁵⁹

Respondent IV: *„Hele tak první byla prostě hudba, ta mě už začala ovlivňovat od začátku. A pak jako, když jsem viděl ten rap, tak jsem si chvíli říkal, že třeba budu rapovat. Ono to pár lidí tady jelo ze začátku, ale já jsem na to nebyl, já prostě nemam žádněj boom na zpívání. Já jsem viděl prostě v televizi, si pamatuju, jako tancování, viděl jsem ten old-school, že jo, jak to prostě začínalo v Čechách a hrozně se mě jako líbil ten breakdance, že jo, protože to se mi líbí z celý tý kultury nejvíc, že to máš takový umění, nic k tomu nepotřebuješ, nikoho k tomu nepotřebuješ.“*

I ostatní respondenti většinou uvádí, že prvním elementem, který je oslovil, byl právě rap. Po oslovení právě tímto druhem hudby docházelo k objevení zbývajících elementů, zjišťování samotné historie subkultury.

Respondent IX: *„Nejdřív tě ohromí hudba, poté začneš sosat jednotlivé příběhy těch raperů. Začneš se zajímat o historii, ohromí tě graffiti, breakdace a další věci.“*

Lze říci, že jsou to právě rapeři, kteří ovlivňují identitu tzv. „hoperů“, jejich styl oblékání, gesta, názory dále formují členy subkultury. Z výzkumu vyplynulo, že právě velká jména české rapové scény (Vladimír518, Hugo Toxxx, Orion a další) udávají samotný směr subkultury. Jsou právě různé pohledy, značky oblečení, styl vystupování, které členové subkultury hip hop přebírají od svých artists.

---

⁵⁸ Toto gesto používala i hippies komunita, avšak s jiným významem; „V“ symbolizovalo mír (angl. peace)

⁵⁹ Jenkins, S. Toby. A Beautiful Mind: Black Male Intellectual Identity and Hip-Hop Culture, 2011- [cit. 2013-04-13]. Dostupné z :

http://tobyjenkins.weebly.com/uploads/4/5/9/8/4598630/a_beautiful_mind_black_male_intellectual_identity_and_hip_hop_culture.pdf

Respondent X: *„Oni nějakým způsobem udávají nějaký ten styl oblékání. ... Prostě kdyby si někdo z nich dneska prostě nechal vyholit celou hlavu a nechal si tam jenom čtvrtec, kde by byly vlasy, tak to začnou dělat i jiní, protože to prostě viděli u něho.“*

Vedle určování stylu, můžeme i některé artists považovat za „učitele.“ Samotní rapeři ve svých textech často vyjadřují svůj názor na určité téma. Jejich pohledy poté formují povahy jednotlivých posluchačů - „hoperů“, kteří se začnou o danou problematiku více zajímat. Mnoho raperů se snaží skrze své texty oslovit své posluchače za cílem polepšení. Za příklad stačí uvést romského rapera Gipsyho, který ve svých textech pobízel v boji proti drogám a rasismu.

Respondent VI: *„Slyšíš, že třeba, jako rapuje o nějakém problému. Tak jako sedneš na net a vyhledáš si a začneš se o to zajímat. Zjistíš, že situace je jiná, než jak to uvádí v televizi. A tím u tebe i vzroste zájem o toho samotného rapera.“*

Lze říci, že právě rapeři mají roli „pouličního učitele“, který pomocí své hudby vzdělává své žáky. Otvírá jim obzory, předává své názory, učí je určité morálce a fair play.

Na těchto příkladech jsem chtěl dokázat, že Toby S. Jenkins má pravdu, že hip hop vytváří její artists – v Česku se převážně jedná o rapery. Ovšem je ještě potřeba uvést, že i zde hraje svojí roli, již zmiňovaná, komerce. Mainstream, který udává trendy spojené se stylem oblékání, ovlivňuje subkulturu z velké části. Různé oděvní značky jsou reprezentovány skrze artists, kteří pomáhají prodat daný produkt.

Respondent I: *„Když jako uvidíš na někom mikinu Nike, tak jí budeš chtít taky, že jo. Jelikož on jí prostě má, vypadá to dobře, je to „in.“ Ale jako to jako i u jiných věcí. Když si někdo z předních raperů vezme nějaký druh old-school brejlí, kterej už zrovna nefrčí, tak se z toho hnedka stane módní záležitost a frčí to, jen díky jemu, že jo.“*

Komerce se dostala i do samotné hudby. Kdy samotná hudba je převážně vytvářena, aby zaujala, co největší spektrum posluchačů. I texty jsou převážně psané, aby se dobře pamatovaly a posluchač si je dobře zapamatoval. Tyto druhy písní jsou často hrány v disco klubech, jelikož jejich beat a text je většinou „chytlavý a dobře pamatovatelný.“

Respondent I: *„Hodně tracků je děláno, aby zaujaly. Ale to je prostě potom jako na tobě, jestli chceš poslouchat track o ničem, anebo v tom mít myšlenku.“*

Výše jsem se zabýval, jak rapeři tvoří identitu „hoperů.“ Ovšem na konstrukci identity by měli mít vliv i umělci z ostatních elementů? Mají na ní vliv, ale ne tak velký jako rap. Za důvod lze uvést, že hip hop v Česku představuje především rap. Ať se jedná o mainstream, či o undergroundové lokality. Ostatní elementy jsou spíše doplňující, nemají na našem území ještě silně vybudovanou základnu. Pochopitelně se jedná pouze o otázku času, kdy se u nás ostatní elementy rozvinou na úroveň, jakou má rap.

Respondent II: *„Tak jako ostatní elementy nemaj tady takovou úlohu jako rap, ale jsou tu. Jako tímhle je třeba výhoda ten facebook, kdy si vlastně lajkneš jednolitvé profily těch lidí, kteří se věnujou třeba graffiti a sleduješ to.“*

Jiný z respondentů uvádí, že v České republice jsou rozvinuté ostatní elementy, avšak o ně nebyl projevten takový zájem, jako o rap. Tudíž se je někteří lidé nesnaží, ani vyhledávat.

Respondent IX: *„Jako breakdance, graffiti tu jsou, akorát se o ně lidi nezajímaj, protože to neletí. Stačí se podívat na net a najdeš o tom stránky a taky najdeš informace. Ovšem až do i do těchto elementů zde zasáhnou peníze, což se nejspíš stane nebo už možná i děje, tak jejich popularita stoupne.“*

Lze říci, že ostatní elementy se na našem území nachází, mají vliv na formování identity členů hip hopové subkultury. Ovšem jejich vliv není tak silný jako u elementu rap. Další důležitou poznámkou je, že ostatní elementy nebudou formovat okrajové členy subkultury, jinak řečeno nemají takový vliv, jelikož je nepostihla komerce a oni o nich nemají téměř žádné informace.

Závěr

Cílem práce Hip hopová identita na Jičínsku bylo zjistit, kdo je a není tzv. „hoper“ a jakým způsobem je konstruována identita členů subkultury hip hop. Vedle hlavního cíle jsem se snažil předložit vhodné teorie o pojmech identita a subkultura. Snažím se přiblížit samotnou subkulturu hip hop, přes historii až po její jednotlivé elementy.

Hip hop subkultura patří na našem území mezi jednu z nejmladších a nejméně probádanou. Samotný hip hop je tvořen čtyřmi základními elementy – breakdance, rap, graffiti a DJing. Ovšem v Česku je hip hop spojován pouze s rapem a ostatní elementy zůstávají v pozadí. Samotní respondenti uvedli, že hip hop je pro ně způsob života – jak se oblíkat, jak žít, jak myslet. V porovnání s americkou subkulturou hip hop, tak její český protějšek ještě nedosáhl na takovou úroveň.

Se slovíčkem „hoper“/„hip hopper“ jsme se setkali nejspíš všichni minimálně jednou v životě. Toto slovo nám něco říká o osobě, která je jim označována. Můžeme předpokládat, že daná osoba bude součástí, nebo bude mít aspoň nějaké znaky hip hopové subkultury. Ovšem jakou váhu má toto slovo mezi samotnými členy? Lze říci, že toto pojmenování vzniklo na základě potřeby většinové společnosti někam zařadit členy subkultury, která se u nás začala objevovat až v devadesátých letech. Samotní respondenti označení „hoper“ nepřijímají, avšak jedná se o zaběhlé pojmenování, které pomalu začíná fungovat jako označení členů subkultury. Z výzkumu vyplynulo, že členy hip hop subkultury by se dalo označit za „fans“ – fanoušky. Jedná o skupinu lidí, kteří jsou ochotní svého interpreta (artist) podpořit, sledují různé web magazíny, časopisy, oficiální stránky jednotlivých artist a snaží se mít přehled, co se děje a co je nového v subkultuře. Pokud bych měl teda shrnout všechny získané informace, tak samotní členové subkultury hip hop nepotřebují nějaké označení, aby byli součástí, avšak z určitého tlaku většinové společnosti se slovo „hip hopper“ stává částí hip hopové subkultury. Většina respondentů přiznala, že se s pojmenováním neztotožňují, ale proti užívání slova nijak neprotestují a vlivem společnosti, médií atd. se slovo „hoper“ stává nedílnou součástí.

Za další důležitý cíl jsem si vybral najít odpověď na otázku, jakým způsobem se konstruuje identita u samotných členů hip hopové subkultury. Z mého terénního výzkumu vyplynulo, že identitu konstruuji především samotní umělci dané subkultury. Cesta, kterou se bude ubírat subkultura v rámci stylu, názorů, hodnocení, co lze pokládat za dobré a špatné, vybírají přední představitelé. V České republice se převážně jedná o hudební umělce – rapery. Lze říci, že oni mají určitou zodpovědnost za vývoj subkultury, jakým směrem se ubere, jestli půjde směrem vývoje, anebo úpadku. Problém, který je spojen s vývojem subkultury, je

komerční tlak. Komerce ovlivňuje velkou část posluchačů, určuje samotný styl hip hop. Jako další problém lze uvést, že někteří artist elementu rap vytváří své tracky za účelem, co největší popularity. Můžeme konstatovat, že samotný vývoj subkultury hip hop mají ve své ruce její představitelé – artist. Tím, jakým směrem se oni rozhodnou vytvářet svojí muziku a ovlivňovat své posluchače.

Použité zdroje

Literární zdroje

BERGER, Peter L a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Vyd. 1. Překlad Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 214 s. ISBN 80-859-5946-1.

Dana Bittnerová (editor), Mirjam, Moravcová. *Etnické komunity: integrace, identita*. Vyd. 1. Praha: FHS UK, 2011, 359 s. Agora (Univerzita Karlova), sv. 7. ISBN 978-808-7398-135.

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-236.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Vyd. 1. Překlad Tereza Kuldová a Marek Jakoubek. Praha: Triton, 2007, 268 s. ISBN 978-807-2549-252.

FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2003, 71 s. ISBN 80-857-8341-X.

GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládnutí narušené identity*. Vyd. 1. Překlad Tomáš Prášek. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 167 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-864-2921-0.

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. Překlad Miroslav Kotásek. Praha: Dauphin, 2012, 239 s. ISBN 978-807-2721-979.

HORÁKOVÁ, Hana. *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 318 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 57. ISBN 978-807-4191-039.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

KOLÁŘOVÁ, Marta. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice*. Vyd. 1. Praha: SLON, 2011, 264 p. ISBN 80-741-9060-9.

RICOEUR, Paul. *Křehká identita: úcta k druhému a kulturní identita*. 1. vyd. Překlad Miloš Rejchrt. Třebenice: Mlýn, 2000, 49 s. ISBN 80-902-2969-7.

ROSE, Tricia. *Black noise: rap music and black culture in contemporary America*. Hanover, NH: University Press of New England, c1994, xvi, 237 p. ISBN 08-195-6275-0.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vyd. 2. Praha: BiggBoss, 2012, 440 s. ISBN 978-80-903973-5-4.

VLADIMIR518. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. Vyd. 1. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323

Internetové zdroje

Jenkins, S. Toby. A Beautiful Mind: Black Male Intellectual Identity and Hip-Hop Culture, 2011- [cit. 2013-04-13]. Dostupné z : http://tobyjenkins.weebly.com/uploads/4/5/9/8/4598630/a_beautiful_mind_black_male_intellectual_identity_and_hip_hop_culture.pdf

Kulturní identita. CzechKid [online]. 2011 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/si1120.html>

ERDINGER, Michael. Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR [online]. 2001 [cit. 2013-05-15]. Dostupný z: <http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocclanku=2006011515>

Novotný, D. D., Identita v antropologii (kritický pohled). Poznámky pod čarou [online]. 2010 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://poznamkypodcarou.blogspot.cz/2010/08/identita-v-antropologii-kriticky-pohled.html>

Paleček, Martin. IDENTITA – PODIVNÝ POJEM. 2009 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: http://antropologie.zcu.cz/media//webzin/webzin_1_2008/06_palecek.pdf

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Beatbox>

Hip hopový web – Hip hop stage. Dostupné z: <http://www.hiphopstage.cz/clanky/>

Magazín o hip hopu – Bbarák. Dostupné z: <http://www.bbarak.cz>

Vizuální zdroje

Abraham, Josef: Česká RAPublika, 2008

Back in da days - dokument České Televize o hip hopu z roku 99/200, ve kterém představili postupně mnohé legendy Českého a Slovenského hip-hopu - Orion, W518, Trosky, Coltcha a další. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=O5N4aadBRAI>